

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Кафедра банківської справи

Допущено до захисту
Завідувачка кафедри

(підпис)
“ ” _____ 2024 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття освітнього ступеня бакалавра

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
(шифр та найменування спеціальності)
за освітньою програмою «Міжнародний банківський бізнес»
(назва освітньої програми)

**на тему: «БАНКІВСЬКЕ ОБСЛУГОВУВАННЯ
ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»**

Виконавець:

Студент 43 групи ФФБС
Мясніков Ернест Артурович
(прізвище, ім'я, по батькові) /підпис/

Науковий керівник:

К.е.н., доцент
(науковий ступінь, вчене звання)
Няньчук Н.Ю.
(прізвище, ім'я, по батькові)
/підпис/

Одеса 2024

ЗМІСТ

	Стор.
ВСТУП	4
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБСЛУГОВУВАННЯ БАНКАМИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
1.1. Сутність зовнішньоекономічної діяльності	6
1.2. Фінансове забезпечення розвитку зовнішньоекономічної діяльності	12
1.3. Види банківського обслуговування зовнішньоекономічної діяльності	15
Висновки до першого розділу	20
РОЗДІЛ 2 ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ БАНКІВСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	
2.1. Стан розвитку зовнішньоекономічної діяльності	21
2.2. Аналіз пропозицій щодо банківського обслуговування зовнішньоекономічної діяльності на ринку	27
2.3. Урахування ризиків зовнішньоекономічної діяльності у розробці банківських послуг	36
Висновки до другого розділу	42
РОЗДІЛ 3 УДОСКОНАЛЕННЯ БАНКІВСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	
3.1. Світовий досвід банківського обслуговування зовнішньоекономічної діяльності	44
3.2. Цифровізація банківського обслуговування зовнішньоекономічної діяльності	57
Висновки до третього розділу	61
ВИСНОВКИ	63
Список використаних джерел	66
Додатки	

ВСТУП

Зовнішньоекономічна діяльність відіграє ключову роль в економічному розвитку будь-якої країни. Розширення зовнішньоекономічних зав'язків з іншими країнами поглиблює не лише економічну співпрацю, а також сприяє вирішенню соціальних та політичних питань, розвитку інтеграційних процесів у світову спільноту. Зовнішньоекономічна діяльність в умовах сучасного воєнного стану зазнає суттєвого тиску. Знищення виробничих потужностей, загострення проблеми втрати персоналу через мобілізацію та міграцію, постійні безпекові загрози безумовно негативно впливають на усі соціально-економічні процеси. За таких умов загострюються проблеми банківського обслуговування зовнішньоекономічної діяльності створюючи для банків необхідність постійного удосконалення власних продуктів та послуг, виходячи з вимог сьогодення.

Питання розвитку зовнішньоекономічної діяльності розглядались багатьма вченими, такими як: Акименко О.Ю., Васюренко В.О., Гаврилюк І.І., Гончар Г.П., Гордопалов В.Ю., Гребельник О.П., Заячківська О.В., Івасів Б. С., Кононов І.І. та інші.

Однак, зважаючи на сучасні умови ускладненні тривалою війною України, пошук шляхів надання послуг клієнтам які є суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності є досить актуальним.

Метою роботи є розглянути процес банківського обслуговування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в Україні.

Для досягнення поставленої мети було визначено наступні завдання:

- визначити сутність зовнішньоекономічної діяльності;
- обґрунтувати фінансового забезпечення розвитку зовнішньоекономічної діяльності;
- розглянути види банківського обслуговування зовнішньоекономічної діяльності;

- оцінити стан розвитку зовнішньоекономічної діяльності;
- проаналізувати пропозиції щодо послуг для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності серед банків України;
- розглянути ризики зовнішньоекономічної діяльності, які мають бути враховані при розробці банківських послуг;
- розробити рекомендації щодо удосконалення банківського обслуговування зовнішньоекономічної діяльності.

Об'єктом дослідження є банківська діяльність щодо надання банківських послуг суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності. Предметом дослідження - теоретичні та практичні аспекти банківського обслуговування зовнішньоекономічної діяльності.

У роботі використано загальнонаукові й спеціальні методи дослідження, а саме: аналізу й синтезу – з метою дослідження сутності зовнішньоекономічної діяльності, видів банківського обслуговування; порівняння – для здійснення порівняльного аналізу практики банківського обслуговування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності в Україні; узагальнення результатів – при формуванні висновків.

Інформаційною базою дослідження є офіційні статистичні дані Державного Комітету Статистики України, дані Світового банку, законодавчі акти, наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених з проблем розвитку зовнішньоекономічної діяльності та міжнародних банківських послуг, інформація з мережі Інтернет.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ОБСЛУГОВУВАННЯ БАНКАМИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

1.1. Сутність зовнішньоекономічної діяльності

Сучасний світ неможливо уявити без міжнародного співробітництва, яке дозволяє забезпечити розвиток виробничих потужностей, ринку праці, торгівлі. Важливими чинниками розвитку національних економік стають процеси міжнародної економічної інтеграції та глобалізації, тому зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів господарювання привертає увагу дослідників.

Дослідження сутності зовнішньоекономічної діяльності, механізму її організації, характеристики відносин, які виникають у ході її здійснення присвячено праці таких вчених, як: Гребельник О.П., Романовський О.О., Тищенко В.Ф., Остапенко В.М., Котиш О.М., Мілько І.В., Кононов І.І. та ін.

Основою зовнішньоекономічної діяльності є зовнішньоекономічні зв'язки, які визначаються як комплексна система різнобічних форм міжнародного співробітництва держав та їх суб'єктів у різних галузях економіки. Як зазначено у підручнику О.П. Гребельник «В історичному аспекті зовнішньоекономічні зв'язки є продуктом цивілізації, так як виникають з появою держави і еволюціонують водночас з її розвитком. В економічному - зовнішні економічні зв'язки - це операції, пов'язані з обігом товарів, послуг, грошей, капіталу між різними економічними і валютними зонами».

На думку авторів навчального посібника «Основи зовнішньоекономічної діяльності та митної справи» Тищенко В.Ф. та Остапенко В.М. «Зовнішньоекономічною діяльністю є господарська діяльність за участю вітчизняних та іноземних суб'єктів господарювання, складовою якої є перетин митного кордону України майном та/або робочою силою, і яка здійснюється в спеціальному правовому режимі. Отже, ЗЕД – це

процес реалізації зовнішньоекономічних зв'язків, що включають торгівлю, спільне підприємництво, надання послуг, співробітництво».

Згідно діючого законодавства зовнішньоекономічна діяльність - це діяльність суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, а також діяльність державних замовників з оборонного замовлення у випадках, визначених законами України, побудована на взаємовідносинах між ними, що має місце як на території України, так і за її межами

Відповідно до норм Закону України «Про зовнішньоекономічну діяльність» при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності суб'єкти керуються наступними принципами:

1. Принцип суверенітету народу України. Цей принцип полагає у виключному праві народу України самостійно та незалежно здійснювати зовнішньоекономічну діяльність на території України, керуючись законами, що діють на території України. Україна зобов'язується неухильно виконувати всі свої договори і зобов'язання в галузі міжнародних економічних відносин.
2. Принцип зовнішньоекономічного підприємництва. Цей принцип передбачає, що суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності мають право її в будь-яких формах, які прямо не заборонені чинними законами України. Зобов'язані додержуватись при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності порядку, встановленого законами України. Згідно з цим принципом суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності мають виключне право власності на всі одержані ними від цієї діяльності результати.
3. Принцип юридичної рівності і недискримінації. За цим принципом при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності всі рівні перед законом незалежно від форм власності та держави. Дії держави, результатом яких є обмеження прав і дискримінація суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності, а також іноземних суб'єктів господарської діяльності за формами власності, місцем розташування та іншими ознаками заборонені.

4. Принцип верховенства закону. Означає, що регулювання зовнішньоекономічної діяльності здійснюється тільки за законами України. Застосування підзаконних актів та актів управління місцевих органів, що у будь-який спосіб створюють для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності умови менш сприятливі, ніж ті, які встановлені законами України заборонено.

5. Принцип захисту інтересів суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Цей принцип полягає у тому, що Україна як держава забезпечує рівний захист всіх суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та іноземних суб'єктів господарської діяльності як на її території, згідно українського законодавства, так і за її межами, згідно з нормами міжнародного права. Україна здійснює захист державних інтересів України як на її території, так і за її межами лише відповідно до законів України, умов підписаних нею міжнародних договорів та норм міжнародного права.

6. Принцип еквівалентності обміну, неприпустимості демпінгу при ввезенні та вивезенні товарів.

До суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності відносяться:

- фізичні особи - громадяни України, іноземні громадяни та особи без громадянства, які мають цивільну правоздатність і дієздатність згідно з законами України і постійно проживають на території України;
- юридичні особи, зареєстровані як такі в Україні і які мають постійне місцезнаходження на території України (підприємства, організації та об'єднання всіх видів, включаючи акціонерні та інші види господарських товариств, асоціації, спілки, концерни, консорціуми, торговельні дома, посередницькі та консультаційні фірми, кооперативи, кредитно-фінансові установи, міжнародні об'єднання, організації та інші), в тому числі юридичні особи, майно та/або капітал яких є повністю у власності іноземних суб'єктів господарської діяльності;
- об'єднання фізичних, юридичних, фізичних і юридичних осіб, які не є юридичними особами згідно з законами України, але які мають постійне

місцезнаходження на території України і яким цивільно-правовими законами України не заборонено здійснювати господарську діяльність;

- структурні одиниці іноземних суб'єктів господарської діяльності, які не є юридичними особами згідно з законами України (філії, відділення, тощо), але мають постійне місцезнаходження на території України;

- спільні підприємства за участю суб'єктів господарської діяльності України та іноземних суб'єктів господарської діяльності, зареєстровані як такі в Україні і які мають постійне місцезнаходження на території України;

- державні замовники у сфері оборони;

До видів зовнішньоекономічної діяльності, які здійснюють в Україні суб'єкти цієї діяльності, належать:

- експорт та імпорт товарів, капіталів та робочої сили;

- надання суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності України послуг іноземним суб'єктам господарської діяльності, в тому числі: виробничих, транспортно-експедиційних, страхових, консультаційних, маркетингових, експортних, посередницьких, брокерських, агентських, консигнаційних, управлінських, облікових, аудиторських, юридичних, туристських та інших, що прямо і виключно не заборонені законами України; надання вищезазначених послуг іноземними суб'єктами господарської діяльності суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності України;

- наукова, науково-технічна, науково-виробнича, виробнича, навчальна та інша кооперація з іноземними суб'єктами господарської діяльності; навчання та підготовка спеціалістів на комерційній основі;

- міжнародні фінансові операції та операції з цінними паперами у випадках, передбачених законами України;

- кредитні та розрахункові операції між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності; створення суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності банківських, кредитних та страхових установ за межами України; створення іноземними суб'єктами

господарської діяльності зазначених установ на території України у випадках, передбачених законами України;

- спільна підприємницька діяльність між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності, що включає створення спільних підприємств різних видів і форм, проведення спільних господарських операцій та спільне володіння майном як на території України, так і за її межами;

- підприємницька діяльність на території України, пов'язана з наданням ліцензій, патентів, ноу-хау, торговельних марок та інших нематеріальних об'єктів власності з боку іноземних суб'єктів господарської діяльності; аналогічна діяльність суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності за межами України;

- організація та здійснення діяльності в галузі проведення виставок, аукціонів, торгів, конференцій, симпозіумів, семінарів та інших подібних заходів, що здійснюються на комерційній основі, за участю суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності; організація та здійснення оптової, консигнаційної та роздрібної торгівлі на території України за іноземну валюту у передбачених законами України випадках;

- товарообмінні (бартерні) операції та інша діяльність, побудована на формах зустрічної торгівлі між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності;

- орендні, в тому числі лізингові, операції між суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності та іноземними суб'єктами господарської діяльності;

- операції по придбанню, продажу та обміну валюти на валютних аукціонах, регульованих грошових ринках та на міжбанківському валютному ринку;

- роботи на контрактній основі фізичних осіб України з іноземними суб'єктами господарської діяльності як на території України, так і за її межами;

роботи іноземних фізичних осіб на контрактній оплатній основі з суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності як на території України, так і за її межами;

- інші види зовнішньоекономічної діяльності, не заборонені прямо і у виключній формі законами України.

Суттєвим поштовхом до розвитку вітчизняної економіки в напрямку ЗЕД є підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС за рахунок вільного руху капіталів.

Отже, агрегована економічна категорія, якою є зовнішньоекономічна діяльність, класифікується за типами, формами та видами (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Класифікаційні ознаки дефініції «зовнішньоекономічної діяльності» [3]

Аналізуючи наукові джерела, можна сказати, що економічна сутність зовнішньоекономічної діяльності проявляється в тому, що вона є: важливим і потужним фактором економічного зростання і розвитку кожної країни; спосіб включення економіки кожної країни до світової економіки, а отже, і до процесів міжнародного поділу праці та міжнародного співробітництва, що особливо актуально в контексті зростаючої глобалізації.

1.2. Фінансове забезпечення розвитку зовнішньоекономічної діяльності

На сьогодні український бізнес функціонує в умовах невизначеності та підвищених ризиків. Ситуація значно ускладнилась з початком війни в Україні. Велика кількість бізнесів вимушені були змінити свої бізнес моделі, перенести свої потужності в інші країни, або навіть закрити справи через неможливість їх продовження в умовах ведення бойових дій. За таких умов важливою умовою виживання став пошук нових ринків збуту продукції, тобто необхідність починати або розвивати вже існуючу експортну діяльність. Для підприємств, діяльність яких залежала від внутрішнього постачання, у разі його припинення, постало питання використання імпорتنих складових, що створює умови для поживлення імпоротної діяльності. Важливу роль в організації взаємодії між учасниками таких зовнішньоекономічних відносин відіграють банки.

Питання фінансування зовнішньоекономічної діяльності є предметом дослідження таких вчених як Козуб В.О., Пліш І.М., Алексеєнко Л.М., Стецько М.В. та інших. Однак, зважаючи на постійні зміни умов функціонування як бізнесу, так і банків, на появу нових ризикоутворюючих чинників з одного боку, та нових можливостей їх подолання з іншого, способи надання такого обслуговування мають постійно змінюватись, підлаштовуючись під запити ринку.

Згідно чинного законодавства суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності самостійно визначають форму розрахунків по зовнішньоекономічних операціях з-поміж тих, що не суперечать законам України та відповідають міжнародним правилам.

Суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності мають право брати і надавати комерційні кредити за рахунок власних коштів у діючій на території України валюті та в іноземній валюті як у межах, так і за межами України; вільно обирати банківсько-кредитні установи, які будуть вести їх валютні

рахунки та розрахунки з іноземними суб'єктами господарської діяльності, користуватись їх послугами, з дотриманням при цьому вимог чинних законів України.

Розрахункове та кредитне обслуговування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності здійснюється на території України банком для зовнішньоекономічної діяльності України і уповноваженими комерційними банківськими та кредитними установами, а також іноземними і міжнародними банками, зареєстрованими у встановленому порядку на території України.

Кредитування зовнішньоекономічних операцій у діючій на території України валюті та в іноземній валюті здійснюється на основі домовленості та на умовах, погоджених між кредиторами та одержувачами кредитів у кредитних угодах (договорах).

Розрахункові кредити банків, які видаються суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності за спеціальним кредитним (позичковим) рахунком у діючій на території України валюті для покриття коштів, що тимчасово вилучаються з обігу, забезпечуються товарно-матеріальними цінностями, розрахунковими, транспортними та/або товаросупровідними документами. Всі інші кредити, крім розрахункових, забезпечуються майном, що належить на праві власності боржнику, та/або його немайновими правами.

Державне кредитування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та гарантування державою комерційних кредитів, що надаються цим суб'єктам, в Україні здійснюються через банк для зовнішньоекономічної діяльності України та інші уповноважені банки.

Рішення про надання державних кредитів та гарантій приймається банком для зовнішньоекономічної діяльності України в межах лімітів державного кредитування зовнішньоекономічної діяльності у діючій на території України валюті та в іноземній валюті за поданням суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності та за результатами експертної оцінки техніко-економічного обґрунтування об'єкта кредитування та умов окупності кредитів. Банк для

зовнішньоекономічної діяльності України повинен повідомити про своє рішення подавця заявки на державний кредит (державну гарантію комерційного кредиту) у місячний строк з дня подання зазначеної заявки. В разі відсутності вищезазначеної експертної оцінки об'єкта кредитування відмова у державному кредитуванні (гарантуванні державою комерційного кредиту) суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності з підстав недоцільності не дозволяється.

Розмір державного кредиту (державної гарантії комерційного кредиту), що надається у діючій на території України валюті та/або в іноземній валюті одному суб'єкту зовнішньоекономічної діяльності протягом одного року, не може перевищувати 5 процентів від відповідних річних лімітів державного кредитування зовнішньоекономічних операцій.

Всі суб'єкти зовнішньоекономічної діяльності, які надають кредити іноземним суб'єктам господарської діяльності або одержують у них кредити, повинні протягом трьох робочих днів надіслати у Національний банк України інформацію про зазначені кредити (загальна сума, валюта на строк кредиту) згідно з встановленою Національним банком України формою. Національний банк України може запроваджувати ліцензування одержання кредитів в іноземній валюті суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності від іноземних суб'єктів господарської діяльності та ліцензування надання кредитів в іноземній валюті суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності іноземним суб'єктам господарської діяльності.

На сьогодні майже всі банки займаються обслуговуванням зовнішньоекономічної діяльності. Можливості надання таких послуг, тобто їх кількісний і якісний склад, визначаються такими чинниками, як історичні передумови розвитку банку, стратегія банку, наявність іноземного капіталу, регіональний аспект. Наприклад, історично в банківській системі України перший банк який спеціалізувався на обслуговуванні зовнішньоекономічної діяльності був АТ «Укресімбанк». Розглянувши перелік послуг, які банк пропонує на власному сайті [25], ми можемо відзначити його різнобічність,

детальність, охоплення широкого кола клієнтів, що, на нашу думку, пов'язано з накопиченим досвідом банку і портфелем клієнтів відповідної спеціалізації. Найбільший банк в Україні АТ КБ «Приватбанк», який є також флагманом впровадження новітніх технологій, крім поширених документарних операцій, пропонує своїм клієнтам унікальний та інноваційний сервіс з валюто-обмінними операціями, проведення експертиз валютних контрактів[26]. Не зважаючи на те, що кожен банк акцентує увагу на власних конкурентних перевагах, необхідно враховувати дію чинників, які будуть загальними для усього банківського ринку.

1.3. Види банківського обслуговування зовнішньоекономічної діяльності

Банківське обслуговування зовнішньоекономічної діяльності включає в себе широкий перелік операцій: ведення рахунків та проведення міжнародних розрахунків, фінансування експортних та імпорتنих операцій та ін. Як зазначає Н.Ю. Салій «усі процеси, які пов'язані із визначенням шляхів можливого банківського фінансування зовнішньоекономічної діяльності, базуються на багатоваріантності, альтернативності та врахуванні ризиків»[28].

Основною банківською послугою для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності є міжнародні розрахунки. На думку Мангушева Д.В. вони є системою організації процесу платежів, що супроводжує міжнародний рух товарів, капіталу, робочої сили тощо та включає, як правило, банк як ключового фінансового посередника. [21]

Як зазначено у навчальному посібнику «Міжнародні розрахунки та валютні операції» за редакцією Івасіва Б.С. «Міжнародні розрахунки можуть бути пов'язані не лише з торговельними, але й з кредитними, інвестиційними або іншими зовнішньоекономічними відносинами та охоплювати зовнішню торгівлю товарами й послугами, а також некомерційні операції, кредити і рух

капіталу між державами. Більша частина всіх міжнародних розрахунків здійснюється в процесі опосередкування міжнародних торгових угод.»

Міжнародні розрахунки часто класифікують за такими ознаками (рис. 1.2.)

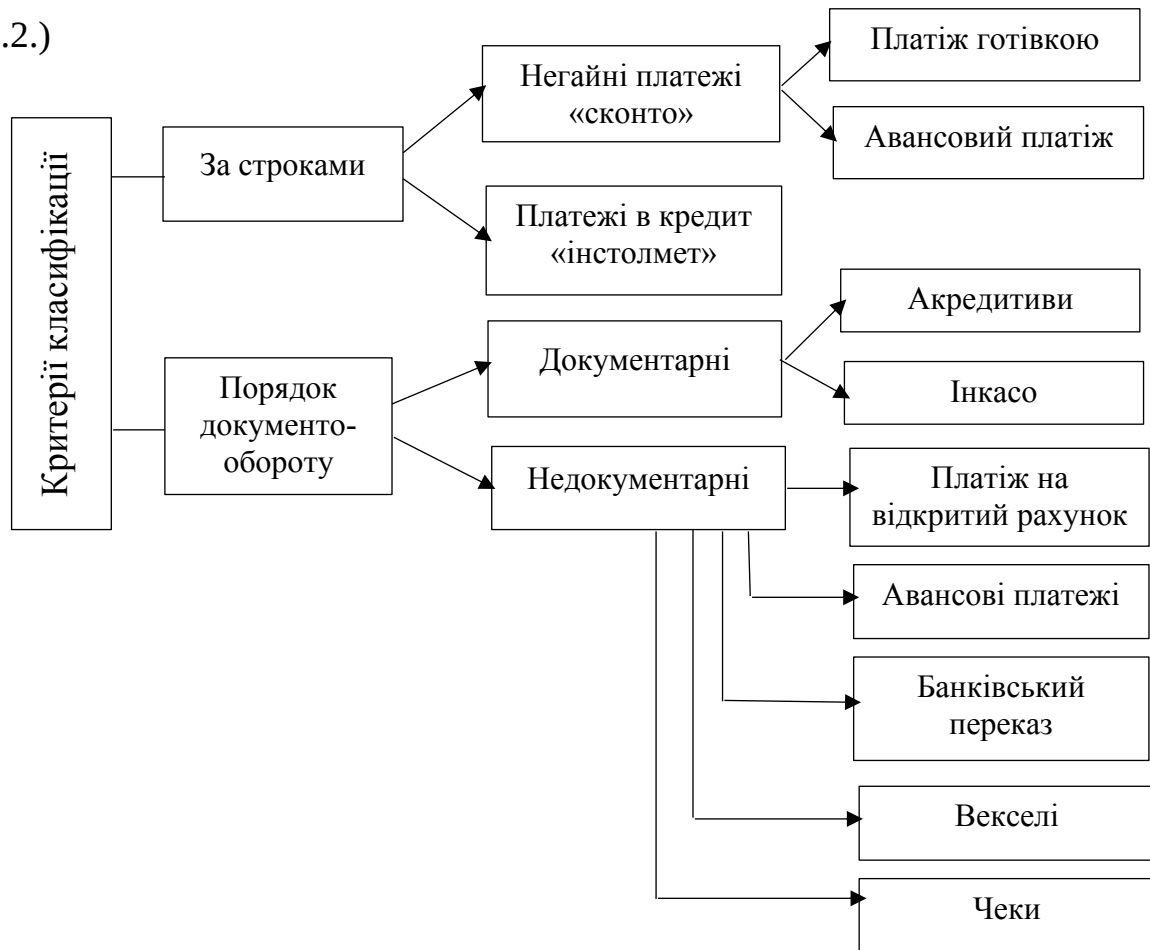

Рис. 1.2. Види міжнародних розрахунків [28]

Варто зауважити, що операції з міжнародних розрахунків входять до складу так званого торгівельного фінансування. Як зазначає Салій Н.Ю. торгівельне фінансування - це специфічний вид банківських операцій, сутність яких полягає у фінансуванні зовнішньоторговельних операцій клієнтів шляхом використання різноманітних форм і методів забезпечення їх ресурсами, зокрема й за рахунок залучення грошових коштів зарубіжних банків.

Систематизація видів торгівельного фінансування проводиться за різними критеріями. Ознаки класифікації торгівельного фінансування наведено в табл. 1.1.

Таблиця 1.1

Класифікація видів банківського торговельного фінансування[21]

Класифікаційна ознака	Види торговельного фінансування
За часом фінансування	Передекспортне Постекспортне Передімпортне Постімпортне
За способом фінансування	Грошове Компенсаційне Змішане
За складом учасників зовнішньоторговельної угоди	Пряме Непряме (багатостороннє) Посередницьке
За обсягом обслуговування	З повним набором послуг З частковим набором послуг
За джерелом ресурсів	За рахунок власних коштів За рахунок залучених коштів
За строками фінансування	Короткострокове Середньострокове Довгострокове

Торгівельне фінансування здійснюється при дотриманні таких умов:

- врахування принципів кредитування;
- обслуговування кредитоспроможних клієнтів;
- проект має бути забезпечений заставою високоліквідного майна, що належить клієнтові, і на яке, відповідно до чинного законодавства, може бути накладено стягнення, або іншим видом забезпечення, прийнятним для банку;
- обслуговування проектів має проводитися в рамках тих видів діяльності, що визначені статутом клієнта;
- використання клієнтом акредитивної форми розрахунків та гарантій повинно бути закріплено у зовнішньоекономічному контракті.

Торгівельне фінансування може здійснюватись у різних формах з використанням різних методів (рис. 1.3).

Консалтингова компанія «Bakertilly» пропонує класифікувати фінансові інструменти, які українські банки пропонують для компаній із ЗЕД, на три великі банки: транзакційні, документарні та інструменти фінансування.

Рис. 1.3. Класифікація форм та методів банківського торгівельного фінансування [21]

Транзакційні інструменти допомагають проводити розрахунки з нерезидентами. Це інструменти, які дозволяють безпечно сплатити гроші за кордон або отримати їх від іноземного партнера. Для цього потрібно відкривають валютні рахунки у тих валютах, в яких буде зручно проводити операції. В українських банках можна відкрити у валютах різних країн світу.

Документарні інструменти допомагають знизити ризики контрагента. Ці інструменти покликані позбавити експортера необхідності проводити негайні грошові транзакції — постачальник отримує документ, який підтверджує, що рахунок буде оплачено. Знизити такі ризики неоплати рахунків можна за допомогою спеціальних банківських послуг: акредитивів і гарантій. Акредитив дозволяє перерахувати гроші постачальникові тільки після того, як товар передано і до банку надійшли передбачені угодою документи.

Наприклад, українська компанія-імпортер може звернутися до банку з проханням надати експортеру акредитив на суму укладеного контракту. Умови акредитиву передбачають, що гроші будуть переведені тоді, коли банк отримає документарне підтвердження, що товар передано перевізникові. Гарантія — це, умовно кажучи, непряме кредитування. У разі виникнення заборгованості компанії перед кредиторами банк зобов'язується її погасити відповідно до умов договору.

Інструменти фінансування - це можливість отримати кредит під конкретні потреби. Інструменти фінансування — спеціальні послуги для компаній із ЗЕД, що дозволяють фінансувати операції експорту-імпорту без отримання класичного банківського кредиту.

Для формування додаткових партій товару на експорт доведеться залучати додаткове фінансування, а імпорт необхідно передплачувати. Під це можна отримати передекспортне або постімпортне фінансування. Наприклад, коли імпортний товар опинився на митному складі, банк надасть гроші на логістику або сплату платежів до бюджету. Але кредитна установа не профінансує будь-кого: необхідна акредитація складу, перевізника, постачальника і покупця, а також банку контрагента.

Набагато легше отримати фінансування на придбання товарів у компаній-партнерів банку. Вони мають особливі відносини з кредитною установою, і високий рівень довіри між ними дозволяє надавати ресурси за пільговими умовами. Фінансування може бути прямим — кредит для закупки, а також товарним через документарні інструменти.

Отже банківське обслуговування зовнішньоекономічної діяльності є різноманітним, комплексним, яке згуртується на особливостях побудови зовнішньоекономічних відносин та зав'язків.

Висновки до першого розділу

Отже, зовнішньоекономічна діяльність є важливим фактором міжнародних економічних відносин, яка сприяє посиленню міжнародної конкурентоспроможності підприємств у їх боротьбі на світових ринках. Чинниками розвитку зовнішньоекономічної діяльності можуть бути не лише економічний розвиток. Для України розвиток зовнішньоекономічної діяльності стає умовою підтримки бізнесу у складних умовах воєнного стану. Коли можливості внутрішнього ринку обмежуються через воєнні дії, зниження попиту, знищення виробничих потужностей, бізнес починає шукати шляхи компенсування втрат: вихід на нові ринки країн, пошук нових постачальників та партнерів, часткова або передислокація бізнесу в інші країни.

Зовнішньоекономічна діяльність представлена різними формами організації відносин. Важливу роль у функціонуванні цих відносин відіграють банківські установи як посередники, які надають бізнесу широкий перелік послуг. Банківські послуги для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності включають трансакційні операції, операції з фінансування діяльності підприємств, інвестиційні операції, що забезпечують рух капіталів. Банки можуть також надавати консультаційні послуги, послуги пов'язані з експертизою зовнішньоекономічних контрактів, проведення перемовин тощо.

Банки у цьому разі стають важливими партнерами, зважаючи на їх професіоналізм, досвід, широку мережу розгалужених міжнародних зв'язків.

Банки прагнуть найбільше відповідати потребам клієнтів, постійно удосконалюючи обслуговування.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИЧНІ АСПЕКТИ БАНКІВСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

2.1. Стан розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні

Перед тим як визначити особливості банківського обслуговування клієнтів, які є суб'єктами зовнішньоекономічної діяльності, необхідно дослідити стан розвитку цієї діяльності. Повномасштабна війна, яка почалася в Україні з лютого 2022 року, суттєво вплинула на всі сфери життя в країні. Ці зміни мали здебільшого негативний характер. Зменшення виробництва, знищення виробничих потужностей, вимушена міграція та інше стали викликом для сучасного бізнесу, обмежуючи можливості його розвитку.

Розглянемо, які якісні та кількісні зміни відбулися у зовнішньоекономічній діяльності в Україні останнім часом.

Динаміка обсягів експорту та імпорту за період 2005-2021 рр. наведено на рис. 2.1. Більш детальну інформацію про щомісячні обсяги експорту та імпорту товарів наведено у Додатку А.

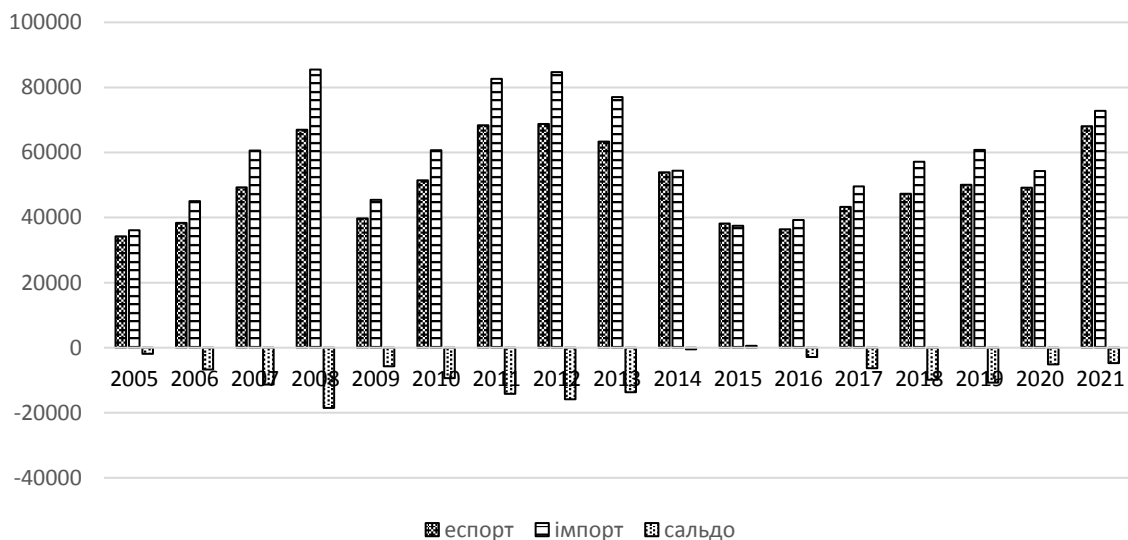

Рис. 2.1. Динаміка обсягів зовнішньої торгівлі товарами
за період 2005-2021 рр.[складено за даними 14]

Як свідчать дані рисунку 2.1. динаміка зовнішньоекономічної торгівлі товарами залежить від стабільності економічної ситуації. Найбільші спади на цьому рисунку спостерігаємо у 2009 та 2015 роках. Перший спад відбувся після світової фінансової кризи 2008 року, другий після початку воєнних дій на Сході країни. Необхідно відзначити, що 2020 році зовнішньоекономічна торгівля товарами відреагувала на наслідки коронакризи, однак не так суттєво.

У січні 2022 року значення за експортом товарів були на рівні 6020,6 млн. дол. США, а імпорт - 6186,6 млн. дол. США. Якщо порівняти з даними додатку А, то можна зазначити, що це були найвищі обсяги за період, що свідчить, що зовнішньоекономічна торгівля мала передумови для розвитку. Однак у лютому 2022 року почалася війна, це нівелювало темпи зростання. За 2022 рік відсутні статистичні дані про обсяги зовнішньоекономічної торгівлі товарами. За 2023 рік обсяги експорту товарів склали 36182,9 млн. дол. США, а обсяги імпорту - 63567 млн. дол. США., відповідно сальдо було найбільшим за період - 27484,1 млн. дол. США. За перший квартал 2024 року обсяги експорту товарів становили - 10060,8 млн. дол. США, а імпорту - 15975,2 млн. дол. США, сальдо відповідно - 5914,3 млн. дол. США. Отже війна в Україні призвела до скорочення темпів зовнішньоекономічної торгівлі та зростанню розриву між експортом та імпортом на користь останнього, що створює високий попит на іноземну валюту та чинить тиск на курс. Однак, зважаючи на складну економічну ситуацію через війну, втрату виробничого та експортного потенціалу, такий розвиток подій є логічним, зважаючи на необхідність підтримувати внутрішній попит.

За I квартал 2024р. експорт товарів становив 10060,9 млн.дол. США, або 97,2% порівняно із I кварталом 2023р., імпорт – 15975,2 млн.дол., або 101,7%. Негативне сальдо склало 5914,3 млн.дол. (за I квартал 2023р. також негативне – 5356,4 млн.дол.). Коефіцієнт покриття експортом імпорту становив 0,63 (за I квартал 2023р. – 0,66).

Порівняльний аналіз динаміки експорту та імпорту товарів за перший за 2023 рік та перший квартал 2024 року наведено на рис. 2.2.

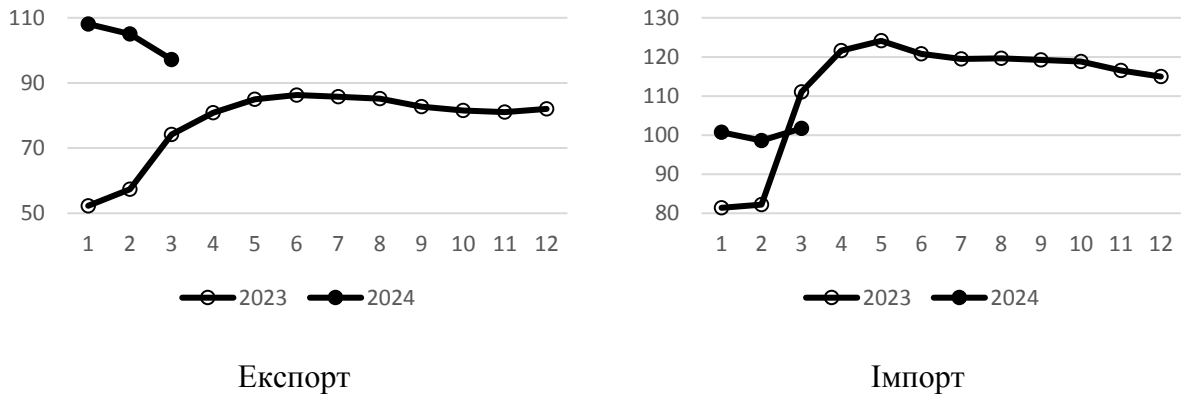

Рис. 2.2. Темпи зростання (зниження) експорту та імпорту товарів (у % до відповідного періоду попереднього року, наростаючим підсумком)
[складено за даними 14]

Зовнішньоторговельні операції проводились із партнерами із 205 країн світу. Представимо десять країн лідерів окремо за обсягами експорту, окремо за обсягами імпорту (табл. 2.1).

Таблиця 2.1.

Десятка країн-лідерів, з найбільшою часткою експорту за імпорту за перший квартал 2024 року[складено за даними 14]

Країна	Експорт			Країна	Експорт		
	млн.дол.	у % до I кварталу 2023	у % до загального обсягу		млн.дол.	у % до I кварталу 2023	у % до загального обсягу
Польща	997,7	65,5	9,9	Китай	3035,5	118,4	19
Іспанія	814,5	181,9	8,1	Польща	1641,8	105,5	10,3
Китай	789,6	78	7,8	Німеччина	1268,3	98	7,9
Туреччина	718	84,7	7,1	Туреччина	993	88,7	6,2
Румунія	553,4	55,2	5,5	США	809,1	112,3	5,1
Німеччина	539,6	111,1	5,4	Греція	571,3	169,1	3,6
Італія	483,3	127,2	4,8	Італія	526,6	117	3,3
Нідерланди	441,1	101,3	4,4	Чехія	528,4	152,6	3,3
Болгарія	291	149,5	2,9	Словаччина	463,4	114,5	2,9
Словаччина	252,4	84,3	2,5	Болгарія	450,9	73,5	2,8

Виходячи з даних таблиці 2.1. можемо зазначити основних партнерів України зовнішньоекономічній торгівлі: Польща, Німеччина, Туреччина, Китай, Болгарія та Словаччина. Найбільш збалансованими зовнішньоекономічними відносинами є відносини з Польщею, Болгарією та

Словаччиною. Це можна пояснити тривалою історією вибудовування відносин з цими країнами, ще за часів минулих соціально-економічних та політичних систем.

Структуру експорту та імпорту за видами товарів наведено в табл. 2.2.

Таблиця 2.2.

Структура експорту та імпорту за видами товаріву 1 кварталі 2024 року
[складено за даними 14]

Назва товарів	Експорт			Назва товарів	Експорт		
	млн. дол.	у % до I кварталу 2023	у % до загального обсягу		млн. дол.	у % до I кварталу 2023	у % до загального обсягу
Продукти рослинного походження	3593,9	86,2	35,7	Машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання	2836,4	101,3	17,8
Жири та олії тваринного або рослинного походження	1535,7	104,2	15,3	Засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби	2217	154,6	13,9
Недорогоцінні метали та вироби з них	1067,7	114,4	10,6	Продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості	2105	105	13,2
Готові харчові продукти	986,7	123,2	9,8	Мінеральні продукти	2084,1	54,4	13
Мінеральні продукти	985,9	184,2	9,8	Полімерні матеріали, пластмаси та вироби	916,8	110,8	5,7

Як бачимо за структурою товарів експорт в Україні представлено переважно сировинними товарами, це передусім товари сільськогосподарського виробництва. До складу імпорту відноситься продукція технологічного виробництва та хімічного виробництва. Це свідчить про складні структурні проблеми в економіці України, слабкість розвитку

індустріального та технологічного виробництва. Стан війни лише загострив ці проблеми.

Крім зовнішньоекономічної торгівлі для оцінки стану розвитку зовнішньоекономічної діяльності необхідно розглянути прямі інвестиції в економіку України та з неї. Прямі іноземні інвестиції - це довгострокові вкладення матеріальних засобів компаніями-нерезидентами в економіку країни (наприклад, з метою організації і будівництва підприємств). Розраховуються в млн. доларів США. Це найбільш бажана форма капіталовкладень для економік, що розвиваються, тому що вона дозволяє реалізовувати великі проекти; крім того в країну надходять нові технології, нові практики корпоративного управління, тощо. Звичайно, обсяги інвестування теж залежать від стабільності фінансово-економічної системи країни. Динаміку прямих іноземних інвестицій наведено на рис. 2.3. Більш детальна інформація у Додатку Б.

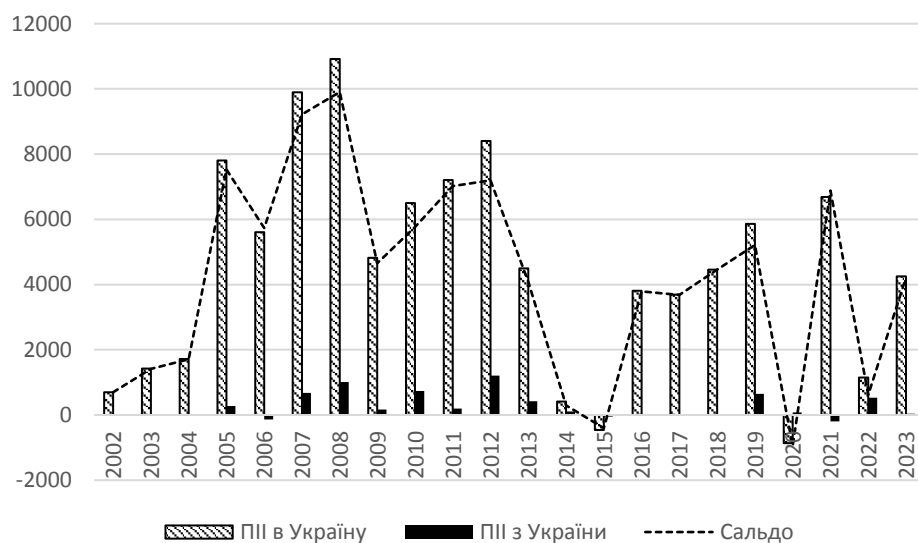

Рис. 2.3. Динаміка прямих іноземних інвестицій в Україні з 2002 по 2023 рр.

(млн. дол. США) [складено за даними 28]

Як свідчать дані рисунку 2.3 обсяг прямих іноземних інвестицій в Україну своїх найвищих значень досяг у 2008 році. Цей період можна охарактеризувати як фінансово-стабільний зі сталим економічним розвитком. Після кризи 2008 року, як і у випадку зовнішньоекономічної торгівлі можемо

спостерігати спад, певне відновлення починалось у 2011-2012 роках, однак воно було повністю знівельовано впливом подій, які почались після 2013 року. Революція Гідності, зміна політичного керівництва країни, початок воєнних дій на Сході призвели до того, що інвестиційна діяльність зупинилась аж до 2016 року, а потім почала відновлюватись не такими значними темпами. Негативний вплив мала також коронакриза, яка призвела до зупинки інвестиційної діяльності.

Війна в Україні, яка почалась у 2022 році також призвела до зниження обсягів прямих іноземних інвестицій, активність за якими почала відновлюватись у 2023 році. Суттєво знизились прямі іноземні інвестиції з економіки України, що свідчить про обмежені економічні можливості в умовах війни.

Незважаючи на складну важку ситуацію, пов'язану з війною, що триває економіка продовжує працювати. Втрата матеріальних активів та людського капіталу в поєднанні зі складною безпековою ситуацією означає, що відновлення ВВП буде досить повільним. Інфляція прогнозовано пришвидшилась, однак не вийшла з-під контролю. Зовнішні труднощі залишаються досить великими, тому що економіка втратила частину експортного потенціалу, а відтік капітал зберігається у великих обсягах.

Як вже зазначалось, імпорتنі та експортні операції впливають на економіку країни багатьма способами: від балансу імпорту та експорту країни залежать обмінні курси, темпи інфляції та відсоткові ставки. Високий рівень імпорту може свідчити про здоровий внутрішній попит та економічне зростання, тоді як високий рівень експорту стимулює зайнятість і приплив капіталу в країну, що призводить до зростання приватного споживання. Варто зауважити, що в умовах війни, зростання імпорту може свідчити про виникнення дефіциту щодо задоволення внутрішніх потреб ринку через знищення виробничих потужностей підприємств, які виконували цю функцію раніше. Баланс між імпортом та експортом має забезпечити сильну та

стабільну економіку. Однак досягнення такого балансу у сучасних умовах є надскладним завданням.

Стимулом підтримки та розвитку зовнішньоекономічної діяльності в Україні сьогодні є підтримка з боку міжнародних партнерів, що дозволяє створити умови для відносної макроекономічної стабільності. Сьогодні як ніколи зовнішній ринок є важливим джерелом доходів для України. Завданням уряду в період післявоєнної відбудови є створення середовища, сприятливого для розвитку вітчизняного підприємництва у відкритому економічному просторі та здатного витримати конкурентний тиск на внутрішньому та зовнішньому ринках.

Результативною взаємодією у розбудові нових бізнес відносин у ході здійснення зовнішньоекономічної діяльності може стати співробітництво підприємств та банківських установ. Останні можуть допомогти українським підприємствам отримати знання про можливості виходу на нові ринки передових європейських країн на етапі відновлення економіки після закінчення війни.

2.2. Аналіз пропозицій щодо банківського обслуговування зовнішньоекономічної діяльності на ринку

Для аналізу умов обслуговування зовнішньоекономічної діяльності українськими банками розглянемо пропозиції окремих банків більш детально. З цією метою ми проаналізували інформацію за АТ КБ «Приватбанк» та АТ «Укрексімбанк». Приватбанк було обрано як найбільший банк в Україні, який надає широкий асортимент банківських послуг з використанням сучасних технологічних рішень. Укрексімбанк - як банк, який має значний досвід у здійсненні операцій з обслуговування зовнішньоекономічної діяльності. «Державний експортно-імпорتنний банк України» було утворено 3 січня 1992

року згідно з Указом Президента України № 29/92. За цим Указом до складу Банку було включено всі структурні підрозділи Зовнішекономбанку СРСР, що знаходились на території України. Обидва банки на сьогодні є державними.

У Приватбанку з метою обслуговування суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності створено «Торгову платформу» - сервіс з керування валютно-обмінними операціями. Ця платформа дозволяє укласти угоди продажу та купівлі іноземної валюти. Курсоутворення для бізнес-клієнтів здійснюється залежно від обсягу валютно-обмінних операцій. Платформа дозволяє щохвилинно оновлювати котирування відповідно до змін ринкових цін. Скористатися сервісом «Торгова платформа» можуть юридичні особи із середньомісячними обсягами валютно-обмінних операцій від 10 тис. доларів США (в екв.).

Також у Приватбанку надається послуга з валютного контракту. Це відбувається без відкриття рахунку, безкоштовно та за одну добу.

Приватбанк відкриває безкоштовно валютні рахунки в «Приват 24 для бізнесу». Кошти зараховуються у день надходження переказу. ЗЕД - усе в одному меню «Приват 24 для бізнесу» передбачає:

- цілодобовий доступ до валютних рахунків і договорів (контрактів);
- створення валютних документів за 5 хвилин;
- шаблони проєктів ЗЕД-договорів;
- контроль граничних строків розрахунків;
- отримання SWIFT-протоколів;
- отримання довідок для надання в митницю або ДФСУ;
- оперативне інформування про зміни у валютному законодавстві.

Тарифи на обслуговування валютних рахунків наведено в табл. 2.3.

Крім розрахункових Приватбанк пропонує клієнтам, які здійснюють зовнішньоекономічну діяльність документарні операції. До документарних операцій відносяться: міжнародні акредитиви, міжнародні гарантії, міжнародне інкасо, фінансування міжнародної торгівлі.

Таблиця 2.3.

Тарифні плани на обслуговування валютних рахунків у Приватбанку

Тарифний план	Платежі в USD	Платежі в EUR та інших популярних світових валютах	Комісія за купівлю та продаж валюти
	еквівалент в UAH за курсом НБУ		
«Бізнес ПРО»	20 USD	20 EUR	0,1%
«Бізнес Комфорт»	22 USD	22 EUR	0,15%
«Бізнес Стандарт»	25 USD	25 EUR	0,2%

Акредитив є угодою, окремою від договору купівлі-продажу чи іншого документа, що має силу договору, на якому його засновано. Розрізняють такі основні види документарних акредитивів:

- Покритий – акредитив, що забезпечено власними коштами платника.
- Непокритий – акредитив, на момент відкриття не забезпечений грошми платника.
- Підтверджений – передбачає додавання іншим банком, відмінним від банку-емітента, зобов'язання здійснити платіж у разі надання документів, що відповідають умовам акредитива.

Інформацію про послугу «Міжнародний акредитив», яку пропонує Приватбанк наведено у Додатку В.

ПриватБанк здійснює такі операції з міжнародними документарними акредитивами.

1. Відкриття імпортного акредитива – випуск ПриватБанком за наказом клієнта-імпортера міжнародного документарного акредитива на користь іноземної компанії-постачальника за зовнішньоекономічним контрактом клієнта.
2. Авізування акредитива – офіційне повідомлення про відкриття, зміну або ануляцію акредитива, відкритого іноземним банком на користь клієнта-експортера.
3. Виконання акредитива – перевірка документів, наданих бенефіціаром (постачальником товарів/послуг), і здійснення платежу в разі їх

відповідності умовам акредитива. Якщо акредитив не підтверджений, то платіж проводиться банком-емітентом за вимогою виконуючого банку.

Тарифи по обслуговуванню акредитивів наведено у Додатку Д.

Інша послуга, яку надає банк з метою обслуговування зовнішньоекономічної діяльності - це міжнародні гарантії. Банківська гарантія – це зобов'язання банку виплатити бенефіціару проти його вимоги платежу певну суму в разі невиконання його контрагентом (принципалом за гарантією) своїх контрактних зобов'язань. Виділяють такі види банківських гарантій:

1. Гарантія платежу (Payment Guarantee) забезпечує своєчасну оплату продавцеві поставленого товару або виконаної роботи в рамках ЗЕД-договору.
2. Тендерна гарантія (Bid Bond) гарантує організатору тендера виконання учасниками умов тендера.
3. Гарантія виконання (Performance Bond) гарантує покупцеві виконання продавцем зобов'язань із поставки товару або виконання робіт відповідно до умов ЗЕД-договору.
4. Гарантія повернення авансового платежу (Advance Payment Guarantee) гарантує покупцеві повернення передплати в разі непоставки продавцем товару за контрактом.

Інформацію про послугу «Міжнародна гарантія», яку пропонує Приватбанк наведено у Додатку Ж. Тарифи, пов'язані із наданням банківської гарантії наведено у Додатку З.

Третій вид послуги суб'єктам зовнішньоекономічної діяльності - це міжнародне інкасо, яке передбачає передачу через банк фінансових та комерційних документів покупцеві проти платежу чи акцепту векселя продавця.

Під час міжнародних розрахунків інкасо здійснюється наступним чином:

1. Експортер передає до обслуговуючого банку інкасові інструкції та додані до них товарні документи.
2. Банк експортера передає касові інструкції банку імпортера.
3. Банк імпортера видає отримані від банку експортера документи проти сплати зазначеної в інкасових інструкціях суми або проти акцепту векселя.
4. Одержана від імпортера сума платежу переводиться банком імпортера до банку експортера, а останній уже зараховує її на рахунок експортера.

Більше інформації про послугу «Міжнародне інкасо» наведено у Додатку К.

Інкасо може здійснюватися у наступних видах:

- чисте інкасо – передача на інкасо тільки фінансових документів (векселів, чеків тощо).
- документарне інкасо – передача тільки комерційних документів (наприклад, відвантажувальні документи за зовнішньоекономічним контрактом) або фінансових і комерційних документів у сукупності.

Обслуговування надається за наступними тарифами (табл. 2.4).

Таблиця 2.4.

Тарифи на обслуговування АТ КБ «Приватбанк» за міжнародним
інкасо

Послуга	Тариф
Обробка документів на інкасо (за експортними інкасо - оформлення, зміна умов, анулювання інкасових доручень; за імпортними інкасо - приймання та передавання документів, пересилання або повернення на інкасо платіжних документів, авізування змін умов інкасових доручень (у т.ч. анулювання), проведення розрахунків із застосуванням інкасо)	0,15% (min 100 USD, max 500 USD)
Пересилання платіжних документів між банками	Відповідно до тарифів кур'єрської служби

Для імпортерів банк надає комплекс послуг з фінансування міжнародної торгівлі. ПриватБанк пропонує компаніям-імпортерам продукти, що дозволяють уникати стовідсоткової попередньої оплати в розрахунках із

постачальниками та дають доступ до недорогого фінансування як короткострокового, так і середньо- та довгострокового. Вартість такого фінансування значно нижча стандартних кредитних ставок українських банків, що пов'язано з можливістю залучення ресурсів іноземних банків, зацікавлених у фінансуванні своїх клієнтів-експортерів.

ПриватБанк здійснює фінансування імпортерів своїх клієнтів із використанням різних документарних інструментів, об'єднавши у собі елементи кредитування, гарантій і розрахунково-платіжного обслуговування. Відмінною рисою від звичайної документарної операції є те, що відкриття документарних інструментів відбувається без надання клієнтом грошового покриття. Вибір інструментів та структури операції залежить від потреб клієнта та основних умов імпортерського контракту, укладеного з контрагентом. Спеціалісти банку надають допомогу в доопрацюванні умов контракту, що в подальшому дозволяє використовувати той чи інший інструмент, що максимально відповідає потребам клієнта.

До основних інструментів, що використовує банк для фінансування міжнародної торгівлі відноситься:

1. Імпортне фінансування до відвантаження. Ця послуга передбачає надання на користь постачальника банківського зобов'язання з оплати продукції (послуг) у формі безвідкличного документарного акредитива або банківської гарантії. У разі використання послуги імпортер отримує можливість оплатити поставлений товар або надану послугу за фактом без проведення авансової оплати до моменту виконання продавцем зобов'язань за контрактом.
2. Фінансування відстроченого платежу. Здійснюється шляхом відкриття на користь продавця акредитива, що виконується шляхом відстроченого платежу, або гарантії, що буде забезпечувати зобов'язання імпортера провести оплату на користь продавця після закінчення певного часу після проведення відвантаження (надання послуг). Імпортер отримує

можливість розрахуватися зі своїм контрагентом у більш зручний для нього час (після реалізації імпоротної продукції, запуску купленого обладнання тощо).

3. Постімпортне фінансування. Послуга передбачає відкриття на користь продавця акредитива, що здійснюватиметься шляхом оплати після надання документів. Проте в момент надання документів, оплата за акредитивом проводиться за рахунок коштів, що залучаються на міжбанківському ринку, а імпортер отримує відстрочення в оплаті. Таким чином, для імпортера створюється ефект відстроченого платежу, при тому, що з боку продавця ситуація виглядає як «оплата за фактом». Використання цієї послуги доцільне, якщо відстрочений платіж є неприйнятним для продавця або його вартість є більш високою у порівнянні з банківським фінансуванням.

Умови постімпортного фінансування наведено в табл. 2.5.

Таблиця 2.5

Основні умови постімпортного фінансування

Умова	Значення
Строк	від кількох місяців до 1 року
Максимальна сума	100% від загальної суми контракту
Сума контракту	не менше 100 000 дол. США
Валюта фінансування	будь-яка вільно конвертована валюта
Графік погашення	у кінці строку одним платежем разом із нарахованими процентами
Групи товарів для фінансування	будь-які групи товарів
Вартість фінансування	визначається у кожному окремому випадку і на пряму залежить від чинної ставки Libor/Euribor *. До уваги приймається запропоноване клієнтом забезпечення, історія співпраці. * Ставка Euribor або Libor – це процентна ставка продавця на Європейському та Лондонському міжбанківських ринках депозитів в EUR або USD відповідно.

На відміну від Приватбанку Укрексімбанк представляє власне обслуговування зовнішньоекономічної діяльності наступним чином (рис. 2.4).

В Укрексімбанку увагу клієнтів сконцентровано на окремих напрямках діяльності - експорті або імпорті. Можливості обслуговування визначаються конкретною ситуацією і часом виконання зобов'язань суб'єкта зовнішньоекономічної діяльності перед контрагентами. Обслуговування експортних або імпортних операцій передбачає застосування такого інструменту як акредитив, гарантія, умови яких визначаються особливостями конкретної операції. У той час як в Приватбанку ми можемо відзначити винесення міжнародного акредитиву в окрему послугу. А забезпечення вимог експортерів або імпортерів у ресурсах виноситься в Приватбанку в окрему групу послуг фінансування зовнішньої торгівлі.

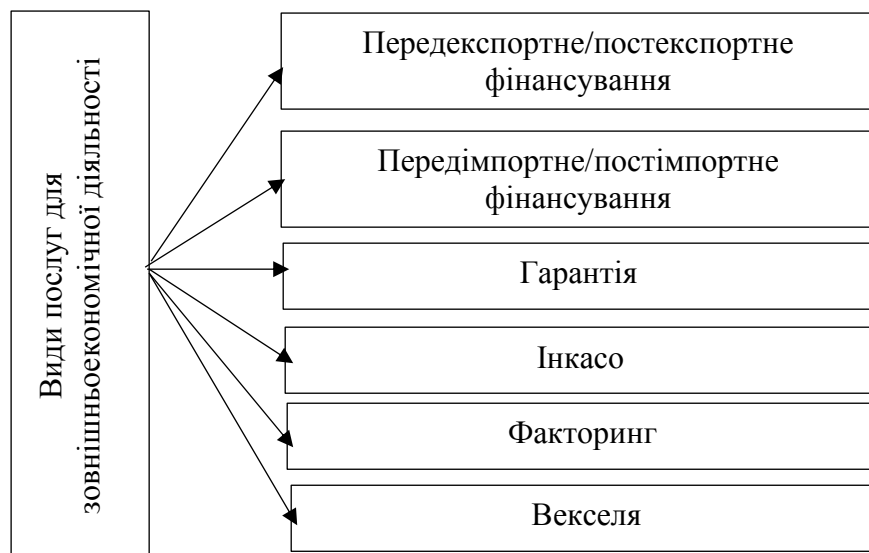

Рис. 2.4. Види обслуговування зовнішньоекономічної діяльності в АТ «Укрексімбанк»

Передекспортне фінансування в Укрексімбанку за рахунок коштів іноземних банків та міжнародних фінансових організацій – це кредитування клієнтів для забезпечення виробництва і відвантаження товарів, обладнання та комплектуючих, що експортуються, або їх закупівлю з метою подальшого експорту. Це особливий вид фінансування, який допомагає підприємствам вивільняти обігові кошти, що пов'язані з оплатою витрат на виробництво та доставку експортної продукції. Фінансування експорту допомагає компаніям зростати і збільшувати обсяги торгівлі. Кошти виділяються під експортний контракт, укладений між українським експортером – клієнтом Укрексімбанку

та його іноземним контрагентом. Джерело погашення кредиту – виручка від продажу експортованого товару.

Укрексімбанк пропонує передекспортне фінансування підприємств АПК. Інформацію представлено в табл. 2.6.

На відміну від оголошених умов Приватбанку фінансування зовнішньоекономічної діяльності відбувається під певне забезпечення. Забезпеченням може виступати як товар, який є предметом контрактних зобов'язань, так і інше ліквідне майно.

Таблиця 2.6

Умови передекспортного фінансування підприємств АПК в
Укрексімбанк

Умови	Характеристика
Вид кредитування	Траншева кредитна лінія
Термін	До 36 місяців з короткостроковим структурованим режимом функціонування
Валюта кредиту	Гривня, долар США, євро
Розмір фінансування	До 80% контрактної вартості товарів, які будуть надані в заставу банку
Забезпечення	Товари в обороті - зерна зернових, зернобобових та олійних культур та/або продуктів їх переробки (наливна соняшникова, ріпакова, соєва олія та шрот) Майнові права на виручку за експортними контрактами

Укрексімбанк пропонує структуроване передекспортне фінансування складських запасів сільськогосподарської продукції та продуктів її переробки (табл. 2.7)

Таблиця 2.7

Умови структурованого передекспортного фінансування складських
запасів сільськогосподарської продукції в Укрексімбанк

Умови	Характеристика
1	2
Вид кредитування	Відновлювальна кредитна лінія
Термін	До 36 місяців з короткостроковим структурованим режимом функціонування

Продовження таблиці 2.7

1	2
Валюта кредиту	Гривня, долар США, євро
Розмір фінансування	До 85% ринкової вартості товарів, які будуть надані в заставу банку
Забезпечення	Товари на складі-зерна зернових, зернобобових та олійних культур, що оформлюється у заставу на підставі подвійних складських свідоцтв у сертифікованих складах/елеваторах) Товари в обороті - зерна зернових, зернобобових та олійних культур та/або продуктів їх переробки Не потребує застави основних активів

Отже, українські банки надають близький за змістом перелік послуг для суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Відмінності полягають у форматі представлення послуг, тарифах та інструментами захисту від ризиків.

2.3. Урахування ризиків зовнішньоекономічної діяльності у розробці банківських послуг

Під час здійснення зовнішньоекономічної діяльності компанії стикаються з високим рівнем ризиків. Це пов'язано зі складністю коректної оцінки ризиків внаслідок територіальної віддаленості контрагента; труднощами з отриманням інформації про контрагента та аналізом політичної та макроекономічної ситуації в його країні.

У разі виникнення суперечливих ситуацій складно вирішувати господарські спори між сторонами, що впливає з високої вартості організації арбітражного процесу, різноманітної правосуб'єктності сторін контракту, складності застосування рішень суду однієї держави на території іншої.

Закордонні ринки характеризуються великою рухливістю, що викликано активною конкурентною боротьбою та змінами ринкової кон'юнктури. Також у разі невиконання контрагентом зобов'язань рівень

збитків буде більш високий, внаслідок застосування штрафних санкцій державних контролюючих органів за порушення валютного законодавства.

Саме з метою нівелювання або зменшення цих ризиків використовуються такі інструменти як акредитив, гарантія, інкасо, інструменти міжнародної торгівлі.

Наприклад, міжнародний акредитив може застосовуватись у таких випадках:

- ділові партнери встановили нові, неперевірені ділові відносини;
- продавець не впевнений у платоспроможності покупця, а покупець не впевнений у спроможності продавця поставити товар/виконати роботи/надати послуги;
- предметом контракту є великі проекти або товари, виготовлені за спеціальним замовленням.

Під час поставок товарів і надання послуг ризики можуть з'явитися на різних етапах: від купівлі сировини, виготовлення та зберігання товарів до поставки товару/надання послуг і здійснення платежу. Використання банківських гарантій дозволяє в таких ситуаціях захистити інтереси як продавця, так і покупця.

Частіше за все міжнародні банківські гарантії використовуються в таких випадках:

- ділові партнери встановили нові неперевірені ділові відносини;
- продавець не впевнений у платоспроможності покупця, а покупець не впевнений у спроможності продавця поставити товар/виконати роботи/надати послуги;
- предметом контракту є великі проекти або товари, що виготовлено на спеціальне замовлення;
- у разі організації міжнародного тендера.

При застосуванні банківських гарантій українські експортери отримують наступні вигоди:

- можливість отримати передплату за контрактом (гарантія повернення авансу).
- можливість узяти участь у міжнародному тендері (тендерна гарантія).
- можливість виконати вимоги тендера в разі виграшу, забезпечити виконання робіт за контрактом тощо (гарантія виконання).
- упевненість в отриманні платежу за поставлений товар (гарантія платежу від іноземного банку).

Українські імпортери отримують наступні вигоди від використання банківських гарантій:

- мотивація продавця поставити товар/виконати роботи або повернути передплату в разі непоставки/невиконання робіт (гарантія повернення авансового платежу);
- можливість гарантувати виконання зобов'язань за контрактом без внесення передплати (гарантія платежу);
- можливість отримати від контрагента товарний кредит, витрати за яким менші, ніж витрати на залучення позикових коштів (гарантія платежу);
- можливість відстрочити сплату суми за контрактом за отримані товари або послуги (гарантія платежу);
- відшкодування оплати відповідно до письмової вимоги тільки за фактично поставлені товари (гарантія платежу).

В інкасовій операції банки не несуть відповідальності за небажання платника дотримуватися зазначених в інкасовому дорученні інструкцій, тобто не несуть зобов'язань з оплати документів чи акцепту векселів.

Тому інкасова операція не знімає ризику відмови імпортера працювати за контрактом.

Перевагою інкасо є простота розрахунків та більш низький порівняно з іншими документарними інструментами (наприклад, акредитивами) рівень витрат клієнта на сплату банківських комісій. Найчастіше використовують інкасо:

- клієнти, з якими здійснено розрахунок чеком (чисте інкасо);

- українські експортери, які мають товаророзпорядчі документи, без яких контрагент не зможе отримати товар, здійснити його очищення від імпортного мита;
- українські експортери, чиї контрагенти мають позитивну репутацію;
- клієнти, які здійснюють імпорт із країн Південно-Східної Азії;
- клієнти, які здійснюють експорт до країн Південно-Східної Азії та Єгипту.

Якщо розглядати інструменти торгівельного фінансування, то їх використання приносить вигоди для відповідних учасників зовнішньоекономічних відносин. Наприклад, імпортери позбавляються необхідності відволікання оборотних коштів, отримують доступ до недорогого фінансування, мають можливість роботи з постачальником на більш вигідних умовах поставки товару – за більш низькими цінами, для них усувається ризик того, що постачальник не відвантажить товар після оплати за контрактом. Партнери імпортерів також отримують відповідні вигоди: гарантовану оплату за відвантажений товар, збільшення обсягу поставок; Розширення клієнтської бази завдяки більш вигідним для покупця умовам поставки та оплати.

Отже, розширюються можливості отримання товарного кредиту від контрагентів, а також покращуються параметри товарного кредитування у зв'язку з тим, що ризики компанії замінюються банківськими зобов'язаннями.

Фінансування імпорту з використанням акредитивних і гарантійних інструментів здійснюється на безресурсній основі, що значно знижує його вартість.

Акредитивні та гарантійні інструменти включають в себе різні додаткові вимоги до постачальників (строки відвантаження, вимоги до супровідних документів тощо), що дозволяє краще організувати та планувати поставки.

Зниження ризиків несумлінної поведінки контрагентів, що, у разі отримання зовнішнього фінансування імпорتنих операцій, усуває можливість погіршення кредитної історії з вини контрагентів.

Таким чином, послуги з фінансування імпорتنих операцій із використанням акредитивних і гарантійних інструментів несуть у собі як пряму вигоду у вигляді більш низької вартості фінансування, так і ряд додаткових переваг, які також можуть мати важливе значення для компанії.

Обираючи форму та вид банківського обслуговування зовнішньоекономічної діяльності, необхідно зважати на ризики, які можуть виникнути у процесі її здійснення. Існують різні підходи щодо систематизації та класифікації таких ризиків. Наприклад, Гончар Г.П. наводить наступне бачення класифікації ризиків, фокусуючись на комерційній діяльності підприємства (рис. 2.5).

Рис. 2.5. Систематизація ризиків у сфері зовнішньоекономічної діяльності [23]

Таблиця 2.8.

Узагальнена систематизація ризиків ЗЕД

Класифікаційний підхід	Види ризику	Класифікаційний підхід	Види ризику
Рівень виникнення	Фірмовий (мікрорівень); Галузевий; Міжгалузевий; Регіональний; Державний; Глобальний (світовий)	Щодо об'єктивності	Із об'єктивною ймовірністю; Суб'єктивною ймовірністю; Суб'єктивно-об'єктивною ймовірністю
За сферою виникнення	Зовнішні; Внутрішні	З урахуванням фактора часу	Статичні; Динамічні.
За рівнем прийняття рішень	Макроекономічні (глобальні); Мікроекономічні (локальні).	Щодо часу прийняття рішень	Випереджувальні; Своєчасні; Запізнілі
Щодо аспекту прояву	Психологічні; Соціальні; Медико-біологічні; Юридичні тощо.	Можливий фінансовий результат	Чисті; Спекулятивні
За типом	Раціональні (обґрунтовані); Нераціональні (необґрунтовані); Авантюрні (азартні).	Причини (рід небезпеки), що викликають несприятливі події	Соціально-політичні; Адміністративно-законодавчі; Виробничі; Комерційні; Фінансові ⁴ Природно-екологічні; Демографічні; Геополітичні.
Щодо кількості осіб, які приймають рішення	Індивідуальні; Групові; Масові.	Характер діяльності	Виробничі; Комерційні.
Щодо ситуації	Стохастичні (на умовах імовірності виникнення); Невизначені (на умовах невизначеності); Конкурентні (на умовах конфлікту чи конкуренції).	Об'єкти, на які спрямовані ризики	Життя та здоров'я громадян; Майнові ризики
За часом виникнення	Короткотермінові; Постійні	За часом дії	Ретроспективні; Поточні; Перспективні.
За рівнем витрат	Мінімальні; Середні; Оптимальні; Максимальні чи допустимі; Критичні; Катастрофічні	Зв'язок із підприємницькою діяльністю	Підприємницькі; Не підприємницькі.
За ступенем правомірності	Правомірні (виправдані); Неправомірні (невиправдані)	Належність до країни функціонування господарського суб'єкта	Внутрішні; Зовнішні.
За можливістю страхування	Ризики, від яких можна застрахуватися; Ризики, від яких неможливо застрахуватися	Причини виникнення	Невизначеність майбутнього; Нестача інформації; Суб'єктивний вплив.
Видові	Пожежі, збої комп'ютерів, стихійні лиха, техногенні аварії, інфляція тощо.		

Така детальна класифікація, представлена у таблиці 2.8 може дозволити банку розробити якісну системи оцінки ризиків, пов'язаних із обслуговуванням зовнішньоекономічної діяльності.

Систему оцінки ризиків можна побудувати шляхом класифікації суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності за видами діяльності, визначення переліку факторів, від яких буде залежати бізнес відповідного виду діяльності, привласнення ваги цим факторам залежно від їх впливу на результативність діяльності. Можна запропонувати встановлювати межі цього показника «ризик зовнішньоекономічної діяльності». Це дозволить визначати сукупність підприємств з якими банк може співпрацювати і умови такої співпраці.

Висновки до другого розділу

У ході дослідження проведеного у другому розділі роботу було встановлено:

1. Зовнішньоекономічна діяльність суб'єктів господарювання грає важливу роль для економічного розвитку України, її інтеграції у європейську та світову спільноту. Для економіки України, як економіки залежної від динаміки курсу долару США, зовнішньоекономічна діяльність впливає на попит та пропозицію валюти, створюючи тим самим тиск на інфляцію, валютні резерви та інші макроекономічні показниками, що визначають фінансову стабільність.

2. Незважаючи на те, що Україна має партнерські економічні відносини майже з усіма країнами світу, зовнішньоекономічну діяльність українських підприємств не можна назвати диверсифікованою. Визначено десятку найбільших партнерів України, з якими підприємства України здійснюють експортні та імпорتنі операції.

3. Війна в Україні негативно вплинула на розвиток зовнішньоекономічної діяльності. В цілому структура зовнішньоекономічної діяльності залишалась незміною: експорт переважно представлена експортом

зерна та сировини; імпорту - продукція індустріального виробництва. Однак скоротилися обсяги зовнішньоекономічної діяльності, що пов'язано із втратою виробничих потужностей через військові дії, втратою персоналу через міграцію та мобілізацію. Баланс на користь імпорту у цьому разі можна пояснити втратою внутрішніх можливостей виробництва з тих же причин і необхідністю компенсувати ці втрати, виходячи із внутрішнього попиту.

4. Банки пропонують українським підприємствам перелік послуг щодо обслуговування зовнішньоекономічної діяльності. Кожен банк реалізує програму обслуговування клієнтів, виходячи із власних ресурсних, технологічних можливостей. Наприклад, Приватбанк, як один із найбільших банків з розвинутими цифровими технологіями, пропонує клієнтам зручний та швидкий формат обслуговування. А Укрексімбанк у своїй діяльності спирається на досвід та розгалужену мережу зав'язків з іншими країнами. Усі поширені форми обслуговування зовнішньоекономічної діяльності, такі як акредитиви, інкасо, гарантії, торгівельне фінансування можна пропонуються більшістю українських банків.

РОЗДІЛ 3

УДОСКОНАЛЕННЯ БАНКІВСЬКОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

3.1. Світовий досвід банківського обслуговування зовнішньоекономічної діяльності

Для визначення перспективних шляхів розвитку банківського обслуговування необхідно дослідити досвід банківських установ інших країн. Варто зауважити, що міжнародний банківський бізнес (international banking) посідає важливе місце у розвитку будь-якого сучасного банку. Напрямки обслуговування скеровані як на приватний бізнес з надання послуг фізичним особам, так і на комерційний бізнес. Зважаючи на те, що великі міжнародні банки оперують на різних світових ринках, вони використовують у своїй практиці широкий перелік фінансових інструментів для розрахунків та інвестування, виходячи з власних технологічних можливостей та ресурсів.

Перед тим, як розглянути конкретні приклади банківського обслуговування зовнішньоекономічної діяльності, проаналізуємо динаміку операцій зовнішньоекономічної торгівлі та прямих іноземних інвестицій за різними групами країн. Для аналізу використаємо дані Світового банку. Ми обрали дані країнами, згрупованими за рівнем доходів: від низьких до високих.

На рис. 3.1. наведено інформацію щодо динаміки експортних операцій за країнами світу за період 2000-2022 роки. Дані рисунку свідчать, що до світової кризи 2008 року найбільшими експортерами у світі були країни з низьким рівнем доходів. Як правило, ці країни були і залишаються постачальниками сировини. Після 2008 року частка експорту цих країн у ВВП майже у двічі скоротилась. На наш погляд, це може бути наслідком того, що ці країни важко перенесли фінансову кризу, з одного боку, а з іншого боку міг знизитись попит на їх товари та послуги від інших країн, на які також негативно вплинула криза.

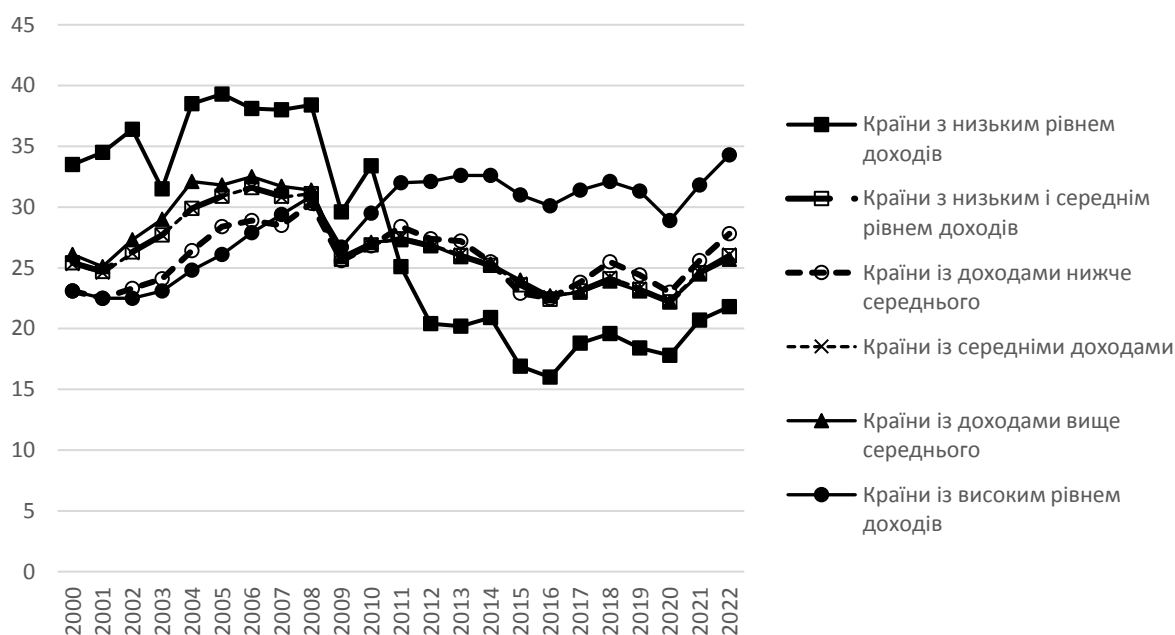

Рис. 3.1. Дані Світового банку про експорт товарів та послуг у % від ВВП в країнах світу (країни класифіковано за рівнем доходів) за період 2000-2022 рр. [складено за даними 44]

На відміну від країн з низьким рівнем доходів, у країн з високим рівнем доходів частка експорту до ВВП після 2008 року збільшилась. Зважаючи на те, що ці країни, як правило, є експортерами високотехнологічної продукції та послуг, їх позиції зміцнились і підтверджують зростання попиту саме на інноваційні технології та послуги.

Динаміка частки експорту до ВВП серед інших груп країн була схожою за трендом до країн з низьким рівнем доходів. Коливання їх часток становило у межах 20-30%.

На рис. 3.2 . представлено дані щодо динаміки імпорتنних операцій за країнами світу за період 2000-2022 роки.

Як свідчать дані рисунку найбільші обсяги імпорту були у країн з низьким рівнем доходів, найменші - у країн із середнім рівнем доходів. Це свідчить про залежність країн зі слабкою економікою від імпорту товарів та послуг, і те, що в країнах із середнім рівнем доходів рівень розвитку внутрішнього ринку задовольняє потреби споживачів. Варто відзначити, що

частка імпорту у ВВП в країнах із високим рівнем доходів є також суттєвою. Такі високі значення можна пояснити тим, що при наявності високих доходів споживачі цих країн витрачають більше, або це може бути наслідком поведінки оптимальних більш дешевих рішень на інших років, тому що аналогічна продукція внутрішнього виробництва в країнах з високим рівнем доходів буде більш дорогою.

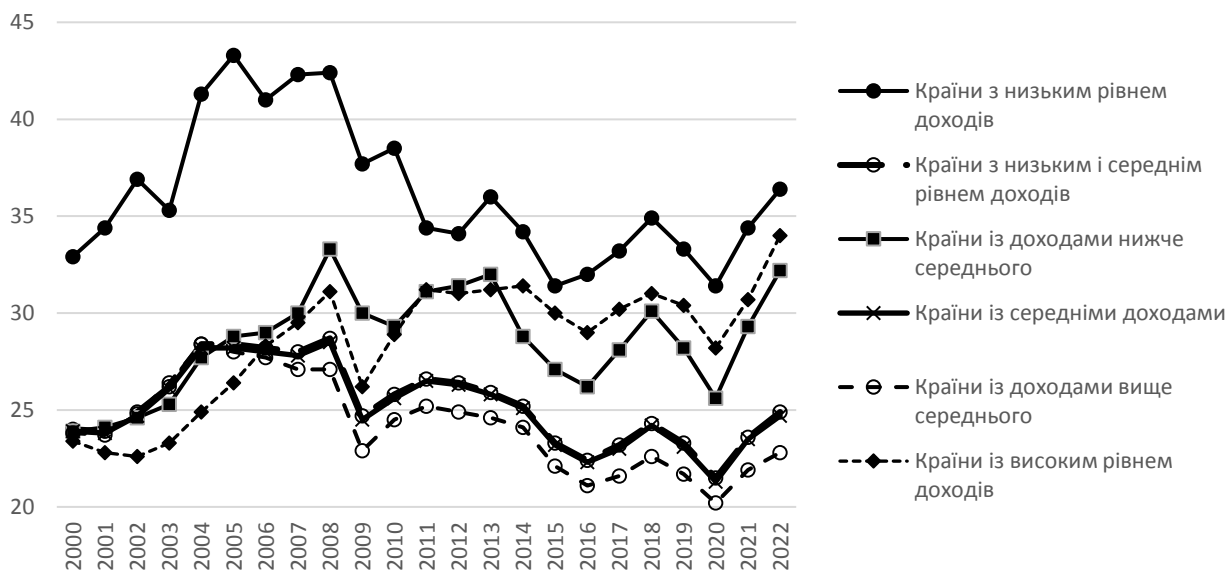

Рис. 3.2. Дані Світового банку про імпорт товарів та послуг у % від ВВП в країнах світу (країни класифіковано за рівнем доходів) за період 2000-2022 рр. [складено за даними 47]

На рис. 3.3. наведено зміни у чистих потоках прямих іноземних інвестицій за країнами світу за період 2000-2022 роки.

Як свідчать дані рисунку обсяги прямих іноземних інвестицій в країні залежать від рівня доходів і ній - так у країнах з високим рівнем доходів сконцентровано найбільші чисті потоки, а в країнах з низьким найменші.

Обсяги прямих інвестицій будуть залежати від рівня розвитку економіки, стабільності фінансової системи, ступеню захисту прав інвесторів, що визначається розвиненістю правової системи та рівнем корупції. Відповідно у розвинутих економіках інвестори та їх кошти більш захищені від ризиків. Тому це буде завжди впливати наскільки діяльність щодо залучення

та розміщення прямих іноземних інвестицій буде здійснюватися, у тому числі за участі банківських систем.

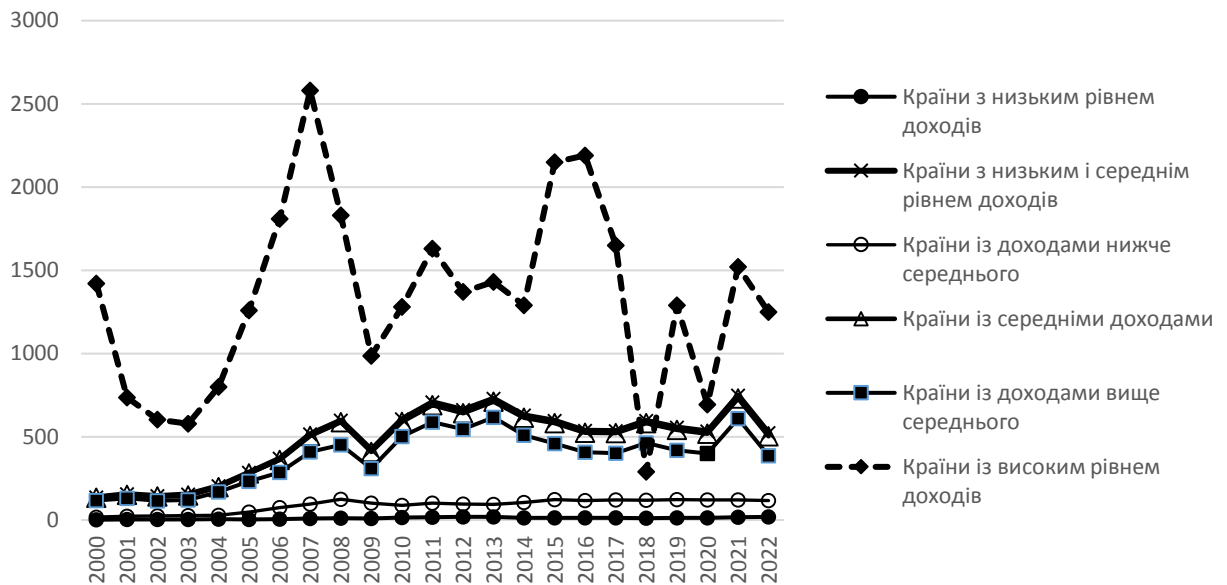

Рис. 3.3. Дані Світового банку про чисті прямі іноземні інвестиції в країнах світу (країни класифіковано за рівнем доходів)

за період 2000-2022 рр. в млрд. дол. США[складено за даними 46]

Зважаючи на те, що Україна відноситься до країн з низьким рівнем доходів, формат банківського обслуговування зовнішньоекономічної діяльності було розглянуто у попередньому розділі.

Для порівняння і визначення напрямків удосконалення послуг, що пропонуються у рамках міжнародного банкінгу ознайомимся з діяльністю банку з країн з високим рівнем доходів.

Розглянемо організацію міжнародного банківського бізнесу на прикладі діяльності одного з провідних американських банків J.P.Morgan bank. У своїх умовах цей банк зазначає, що його міжнародні банківські послуги створюються на місцевому рівні, завдяки підтримки мережі консультантів на різних ринках і в різних регіонах. Інноваційні рішення банку — від інвестиційних і комерційних банків до обробки платежів і управління активами — допомагають розвивати бізнес, створюючи позитивний вплив на місцеві громади в усьому світі.

Банк надає такі види послуг:

- інтегрована дебіторська заборгованість (Integrated Receivables);
- інвестиційний банкінг;
- ліквідність та рішення для обліку;
- управління капіталом;
- розрахунки;
- послуги з цінних паперів;

Послуга інтегрованої дебіторської заборгованості (Integrated Receivables) дозволяє автоматизувати облік дебіторської заборгованості, скоротити кількість незавершених продажів (DSO) і покращити свій оборотний капітал.

Інтегрована дебіторська заборгованість від J.P. Morgan — це конфігуроване рішення, яке надає ключові можливості на кожному етапі процесу дебіторської заборгованості. Банк працює разом із внутрішніми системами клієнтів для автоматизації обліку дебіторської заборгованості, зменшення DSO та покращення їх оборотного капіталу. Інтегрована дебіторська заборгованість складається з чотирьох компонентів: розподіл рахунків-фактур, збір, звірка та звітність.

Банк зазначає, що він є лідером галузі з багаторічним досвідом, оскільки понад 60 років було створено Wholesale Lockbox.

Більш детально можливості для клієнтів, які надає послуга інтегрованої дебіторської звітності наведено у табл. 3.1. Прибуток клієнтів збільшується за допомогою покращеного DSO та оборотного капіталу за рахунок автоматизації звірки.

У рамках послуги інтегрованої дебіторської заборгованості банк пропонує користуватись клієнтами такими рішеннями.

1. Cashflow360 допомагає цифрово зв'язуватися з постачальниками та клієнтами для автоматизації виставлення рахунків, затвердження та звірки — все це від Chase Connect.

Таблиця 3.1

Оптимізація процесу обробки дебіторської заборгованості

	Підключитися	Збирати	Примиритися	звіт
Потреба клієнта	необхідно розповсюджувати рахунки/фактури клієнтам в електронному вигляді	необхідно підтримувати різноманітні варіанти оплати для клієнтів	необхідно автоматизувати й оптимізувати звірку всіх типів платежів, які приймаються	необхідно покращити видимість і статистику своєї дебіторської заборгованості
Рішення від банку	Можливість переглядати рахунки та рахунки-фактури на безпечному онлайн-порталі. Сплата одного або кількох рахунків-фактур різними способами оплати. Прийом платежів онлайн та особисто.	Варіанти оплати включають ACH, Wire Check, Remote Capture, Lockbox Online і особистий прийом картки.	Прив'язка грошових переказів онлайн і електронною поштою до вхідних платежів. Зіставити платежі з даними відкритого рахунка-фактури.	Перегляд та керування винятками онлайн за допомогою історичного архіву. Передача консолідованого файлу дебіторської заборгованості з даними про переказ.
Переваги для клієнтів	Інтегрування кількох процесів виставлення рахунків в один. Розповсюдження рахунків/фактур в електронному вигляді з гнучкими варіантами оплати	Пропозиція різноманітних варіантів оплати відповідно до потреб клієнтів. Інтегрований прийом карток онлайн та особистий прийом.	Автоматизація звірки вхідних платежів. Поліпшення обсягу продажів за дні	Гнучкі параметри звітів надають узгоджені дані в потрібному форматі. Зменшення вимог до ІТ-ресурсів

2. Chase Connect дозволяє керувати декількома обліковими записами та контролювати грошові потоки — усе з однієї інформаційної панелі, будь-де та будь-коли.

3. Digital Bill Payment — це інноваційне рішення для представлення рахунків і платежів, яке розвивається разом із бізнесом клієнтів. Клієнти банку можуть запропонувати своїм клієнтам більше варіантів оплати та отримати розрахунок наступного робочого дня. Клієнтам надається постійно інформація

про вхідні платежі через такі канали, як Інтернет, текстові повідомлення тощо, — і все це на безперебійному порталі самообслуговування.

4. Завдяки провідним галузевим технологіям Digital Rent Payment дозволяє орендарям легко здійснювати швидкі онлайн-платежі за допомогою обраного ними методу. Простий і безпечний цифровий досвід орендної платформи може заощадити час і гроші та принести користь орендарям.

Банк пропонує зручний набір цифрових наскрізних рішень, які допоможуть керувати бізнесом і оборотним капіталом J.P. Morgan Access. Завдяки низці варіантів підключення Access можна налаштувати відповідно до потреб бізнесу клієнта.

Access — це глобальна платформа управління готівкою, доступна в 145 країнах, 104 валютах і 10 мовами, яка пропонує ряд потужних інструментів, які масштабуються та допомагають оптимізувати банківський досвід клієнтів. Одна платформа зв'язує клієнтів із потребами щодо кредиторської та дебіторської заборгованості через єдиного постачальника з надійною безпекою та засобами контролю, необхідними для захисту бізнесу клієнта.

Наступний вид послуг, які надаються банком у рамках міжнародного бізнесу віднесено до інвестиційного банкінгу. J.P. Morgan прагне надати знання про інвестиційно-банківську діяльність і світ фінансів, економіки та ринків. Охоплює галузеві сектори та групи продуктів, включаючи охорону здоров'я, технології, M&A, залучення акціонерів тощо.

У рамках інвестиційного банківського обслуговування компаній банк працює з широким колом клієнтів-емітентів, включаючи компанії, що швидко розвиваються, корпорації, установи та уряди, щоб надавати комплексні стратегічні консультації, залучення капіталу та досвід управління ризиками відповідно до їхнього масштабу та потреб.

До переліку послуг з міжнародного банкінгу відноситься група послуг пов'язаних з управлінням ліквідністю та рішень для обліку. Банк пропонує розвивайте бізнес за допомогою стратегії облікового запису, яка робить ліквідність клієнтів ефективнішою завдяки прозорості, контролю та

оптимізації. Послуга банку дозволяє отримати статистику капіталу клієнтів за всіма каналами. Банк пропонує структурувати рахунки та оптимізувати ліквідність, концентрувати готівку, своєчасне фінансування. Банк надає послугу «Гроші третіх сторін» (3PM), допомагає клієнтам досягти цілей електронної комерції, щоб зберігати, здійснювати транзакції та оптимізувати кошти третіх сторін у всьому світі за допомогою фізичних і віртуальних облікових записів.

J.P. Morgan Markets включає діяльність банку з управління капіталом, надаючи прямий доступ до найкращої на ринку ліквідності завдяки дослідженням, інструментам, даним і аналітиці світового рівня. Дослідницька команда банку використовує передові технології та інноваційні інструменти, щоб надати клієнтам найкращі в галузі аналітичні та інвестиційні поради.

Банк надає доступ до набору можливостей для багатьох продуктів і активів у Portfolio Solutions Vida. Цифрові рішення, що керуються самостійно, щоб забезпечити життєвий цикл інвестицій клієнтів від попередньої торгівлі до постторгової.

У банку також функціонує оцифрована платформа залучення капіталу Capital Advisory Edge. Ця платформа розроблена для розумного узгодження потреб менеджерів у капіталовкладенні з глобальним доступом до розподільників, можливостей прямих інвестицій, аналітики, ексклюзивного контенту тощо.

Банк широко використовує можливості роботи з великими масивами даних. Широкий набір рішень, розроблених для підтримки аналізу та прийняття рішень протягом життєвого циклу інвестицій, охоплюючи всі стратегії та класи активів. Для портфельних рішень у банку розроблено багатопродуктову цифрову платформу для різних активів Vida.

Комерційний та інвестиційний банк J.P. Morgan (CIB) є світовим лідером у сфері банківських послуг, ринків та послуг для інвесторів. Клієнти банку отримують доступ до цифрової платформи введення капіталу, що призначений для інтелектуального узгодження потреб менеджерів у формуванні капіталу з

глобальним доступом до розпорядників, можливостями прямого інвестування, ексклюзивному контенту та ін.

Банк застосовує індивідуальний підхід до організації бізнесу у кожному окремому регіоні світу. У своїх умовах банк зазначає, що для компаній регіону ЕМЕА (Європа, Близький Схід і Африка) він допомагає створити міцну основу платежів для стійкості та масштабованості. Країни регіону АРАС (Азіатсько-Тихоокеанського) є колискою інновацій для цифрових платежів. Банк надає інноваційні рішення, адаптовані до потреб бізнесу клієнтів, допомагаючи оптимізувати операції, керувати ліквідністю та зменшувати ризики. Банк створює інноваційні рішення в країнах Латинської Америки (LATAM), інвестує та співпрацює з провідними фінтех-компаніями та розробляє передові методи оплати.

Банк пропонує наступні платіжні рішення:

1. Прийняття платежів, карток. Автоматизація управління дебіторською заборгованістю.
2. Обробка платежів.
3. Управління коштами та підвищення ефективності платежів.
4. Відправлення платежів як всередині країни, так і за кордоном.
5. Вбудовані банківські рішення.
6. Блокчейн. Дозволяє переміщувати гроші, інформацію та активи по всьому світу та досліджувати можливості цифрового світу.

Завдяки досвіду та технологічним можливостям банк надає широкий перелік послуг з цінних паперів.

Клієнти можуть скористатись можливостями інвестиційного банку з повним набором послуг, щоб отримати доступ до найновіших похідних можливостей і інструментів нагляду для підвищення ефективності бізнесу. Інтегрована облікова платформа обробляє всі класи активів і підтримується глобальною операційною моделлю з безперервним робочим процесом. Сервіс дозволяє оцінити зміни, щоб допомогти визначити конкретні драйвери за допомогою настроюваного порівняльного аналізу; здійснити власну

комплексну обробку похідних протягом усього життєвого циклу кожного інструменту. Обслуговується широке коло фондів, включаючи відкриті та закриті взаємні фонди, UCIT, пайові трасти та інші змішані механізми, а також окремі рахунки. Ведеться повна книга бухгалтерського обліку, що відповідає цільовому призначенню та легко інтегрується з рішеннями для обробки даних та іншими способами подальшого використання, включаючи фінансову та нормативну звітність та аналітику інвестицій.

Сервіс банку дозволяє клієнтам виконувати нові нормативні зобов'язання за допомогою інструментів і можливостей для керування фінансовою та нормативною звітністю, адміністрування витрат, податкових послуг тощо. Клієнти можуть вибирати з низки адміністративних послуг, щоб забезпечити дотримання нових правил і вимог до звітності. Облікова платформа — за підтримки глобальної команди експертів з продуктів і операцій — повністю інтегрована з фінансовою звітністю, дотриманням законодавства, податковими та адмініструванням витрат, щоб забезпечити якість і послідовність даних.

Послуги хедж-фонду (HFS): Клієнти отримують переваги від повністю інтегрованої платформи, яка використовує комбінацію програм постачальника та власних програм для забезпечення обліку портфеля та фонду, звітності та каналів даних, відносин з інвесторами, фінансової звітності та оподаткування, а також адміністрування каскаду гібридних фондів. Клієнти можуть використовувати готове рішення для адміністрування фондів, середнього офісу, ризиків, ефективності та аналітики для підтримки всіх інвестиційних стратегій (акціонерний капітал, кредит, позики тощо).

Послуги прямих інвестицій і нерухомості (PERES). Бізнес PERES обслуговує найшвидше зростаючий клас активів серед стратегій прямих інвестицій, нерухомості, приватних боргів, інфраструктури та фондів. Банк пропонує комплексні послуги, включно з впровадженням фондів, бухгалтерським обліком фондів і партнерства, відносинами з інвесторами, каскадним управлінням фондами та послугами податкової підтримки. Наш

провідний набір рішень використовує штучний інтелект для збору даних про приватні активи з різних джерел, що в поєднанні зі значними ініціативами автоматизації дозволяє використовувати гнучку модель обслуговування для управління складною звітністю для партнерів з обмеженою відповідальністю, сучасних вимог щодо капіталу та обробки угод.

Послуга з адміністрування портфеля передбачає, що власники активів і менеджери фондів можуть отримати вигоду від передових можливостей обслуговування активів, узгоджених з унікальними потребами інституційних інвесторів глобальних приватних ринків. Рішення банків допомагають масштабувати платформи наших клієнтів, надаючи як операційну підтримку аутсорсингу, так і аналітику інвестиційної звітності. Клієнти отримують вигоду від робочого процесу капітальних подій, платіжних інструментів, обробки оцінки та платформ обліку кількох активів. Крім того, ми задовольняємо потреби досвідчених професіоналів приватного ринкового інвестування за допомогою різноманітних послуг, включаючи: відстеження інвестиційних зобов'язань, IRR і багаторазові звіти про ефективність, а також звіти про прозорість базових портфельних компаній.

Банк пропонує клієнтам отримати доступ до послуг у всьому ланцюжку створення вартості ETF, включаючи послуги ліквідності, створення індексів і цінні папери, які надаються через одну глобальну платформу. Платформа ETF об'єднує менеджерів, спеціалістів ринку капіталу, авторизованих учасників і операційну діяльність для ефективного, прозорого та масштабованого досвіду. Банк пропонує повний набір послуг для кошиків, замовлень і пост-торгівлі, щоб забезпечити швидший час виходу на ринок і ефективні операції. Команда експертів допомагає клієнтам визначити найкращі практики для структури продукту, запуску фінансування та встановлення операцій і технологій.

Платформа інвестиційних операцій забезпечує глобальну обробку та доступ до інвестиційних даних у реальному часі в усіх основних класах активів, інвестиційних інструментах і юрисдикціях. Завдяки повному набору аутсорсингових послуг, починаючи від обробки торгівлі та управління

позицією до кінцевих клієнтів і нормативної звітності, банк пропонує операційну гнучкість, ефективність і суворий контроль ризиків і відповідності, інтегрований з операційними моделями та інвестиційними потребами наших клієнтів.

Банк пропонує обслуговування в рамках так званого трансферного агентства. Це дозволяє клієнтам спростити операційну модель і підвищити ефективність за допомогою послуги, яка повністю інтегрована з цифровими платформами банку для фінансового обліку, зберігання, казначейства та платежів, валютних операцій і хеджування. J.P. Morgan має досвід у підтримці регульованих фондів ЄС із широким охопленням найбільших платформ і комерційних дистриб'юторів. Наскрізна платформа банку забезпечує обробку угод у великому масштабі та широкі можливості онлайн-звітування, інтегровані з процесами KYC/AML відповідно до останніх нормативних актів, ефективним впровадженням і переходами, автоматизованими розрахунками ретроцесії та онлайн-операціями з інвесторами. Команда експертів в Ірландії та Люксембурзі з підтримкою часових поясів з Азії обслуговує інвесторів у всьому світі.

У банку діє агентство фінансів цінних паперів, яке дозволяє клієнтам розкрити весь потенціал їх портфолію, підвищити прибутки та ефективно фінансувати за допомогою настроюваних кредитних рішень, пов'язаних із глобальними можливостями J.P. Morgan щодо акцій, фіксованого доходу та управління готівкою. Банк надає повний спектр агентських послуг з фінансування цінних паперів для цінних паперів, які перебувають на зберіганні в J.P. Morgan або на основі не зберігання/третіх сторін. Інституційні інвестори можуть адаптувати програми кредитування відповідно до конкретних вимог до ризику/прибутку. Індивідуальні параметри програми підтримуються експертним досвідом продукту та клієнтоорієнтованою моделлю обслуговування, що підтримується технологіями, які забезпечують цілісну торгівлю, ризики, звітність, аналітику та ринкову аналітику від п'яти торгових відділень на понад 30 ринках кредитування.

Сервіс банку дозволяє керувати заставою відповідно до маржинальних вимог, фінансування, продуктивності, ліквідності та нормативних вимог. Ефективно керувати заставою за допомогою інноваційних рішень як для постачальників, так і для одержувачів. Банки, брокери-дилери, менеджери активів, страховики, центральні банки та пенсійні фонди можуть оптимізувати свої портфелі за допомогою складної аналітики та інструментів відповідності двосторонньо або через три сторони. Глобальні можливості, надані локально, допомагають установам керувати заставою в усьому світі, щоб відповідати дедалі складнішим фінансовим вимогам, ліквідності та нормативним вимогам.

J.P. Morgan є стратегічним партнером, який дозволяє отримати доступ до нових інвесторів у всьому світі та підвищити впізнаваність бренду клієнтів, зробивши їх акції доступними на основних ринках і біржах. Протягом 95 років з моменту запуску першої програми депозитарних розписок банк залишається постачальником, який вибирають компанії, які прагнуть структурувати свої програми.

Банк пропонує клієнтам рішення, які надають інформацію для прийняття кращих рішень за допомогою керування даними, аналітики та звітності, а також інтеграції та робочих процесів. Вирішити проблеми з даними та підвищити ефективність роботи за допомогою Fusion від J.P. Morgan, хмарної платформи даних, яка надає наскрізні рішення для керування даними та звітності. Управління даними: централізований доступ до чистих сумісних даних від J.P. Morgan і сторонніх джерел даних, усі доступні через сучасний API платформи. Архітектура відкритих даних Fusion підтримує гнучке розповсюдження, включаючи партнерство з хмарою та постачальниками даних, якими керують експерти з даних J.P. Morgan.

Отже, ми познайомилися з міжнародним бізнесом одного з найвідоміших американських банків. Це дозволяє нам уявити можливі масштаби банківського бізнесу і вимоги, які можуть висувати сучасні клієнти у світі, та інструменти та технології, яких потребує банк для реалізації подібної бізнес-моделі. Природньо, що українські банки поки що не готові відповідати

таким стандартам обслуговування через безліч причин. Однак, зважаючи на розвиток економіки, глобалізацію суспільства, зростання потреб клієнтів, український бізнес буде постійно удосконалюватись і провідну роль у цьому відіграватимуть цифрові технології.

3.2. Цифровізація банківського обслуговування зовнішньоекономічної діяльності

Цифровізація останні роки стає головним напрямом розвитку суспільного життя. Банки займають активну позицію у цифровізації своїх послуг. На сьогодні цифровізація обслуговування є не унікальністю, а необхідністю, створюючи умови для швидкого та якісного надання послуг у зручний для клієнтів спосіб. Цифрові компетенції банків як надавачів послуг мають відповідати запитам клієнтів, вимоги яких до цифрових послуг лише зростають.

Для розуміння впливу цифрових технологій на економічний розвиток в цілому і фінансової системи зокрема, розглянемо індекси цифровізації (діджиталізації), індекс фінансової системи, індекс конкуренції за окремими країнами (рис. 3.4).

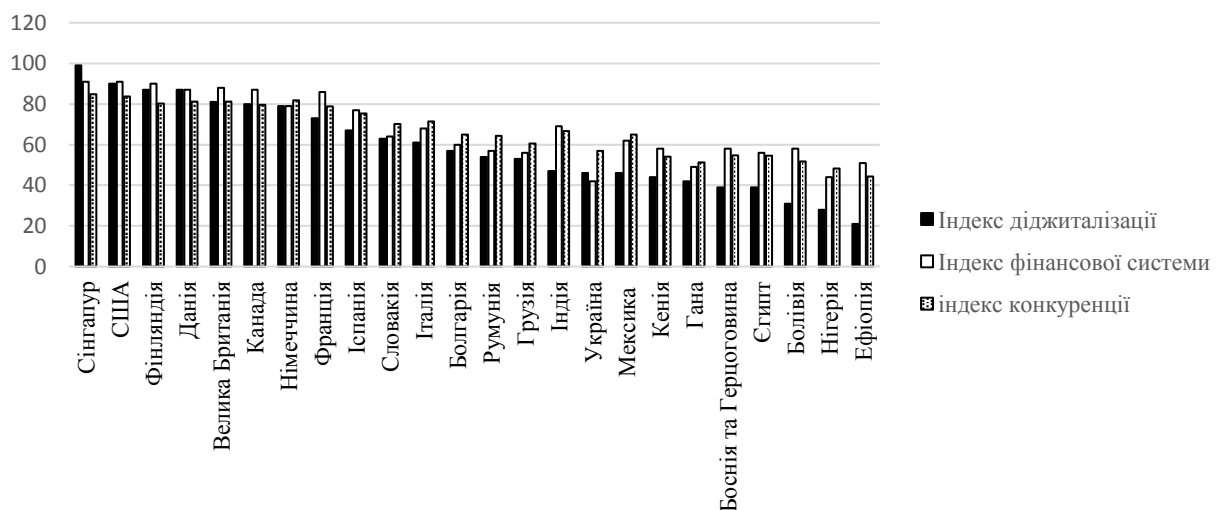

Рис. 3.4. Порівняння індексів діджиталізації, фінансової системи та конкуренції за окремими країнами світу[складено за даними 58]

На підставі наведених даних ми провели моделювання стану фінансової системи та конкуренції від ступеня розвитку цифрових технологій у країні.

Спочатку ми розглянути як діджиталізація впливає на стан фінансової системи. У якості залежної змінної Y було обрано значення індексу фінансової системи, а незалежної X - індексу діджиталізації. Результати моделювання наведено в табл. 3.2.

Таблиця 3.2.

Залежність стану фінансової системи від розвитку цифровізації у країні

Регресійна статистика								
Множинний R	0,911051							
R-квадрат	0,830013							
Нормований R-квадрат	0,822287							
Стандартна похибка	6,761748							
Спостереження	24							
Дисперсійний аналіз								
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Знач-ть F</i>			
Регресія	1	4911,466	4911,466	107,422	6,27E-10			
Залишок	22	1005,867	45,72124					
Усього	23	5917,333						
	<i>Коеф-ти</i>	<i>Станд. похибка</i>	<i>t-стат-ка</i>	<i>P-Значення</i>	<i>Нижні 95%</i>	<i>Верхні 95%</i>	<i>Нижні 95,0%</i>	<i>Верхні 95,0%</i>
Y-перетин	28,07235	4,077023	6,885501	6,48E-07	19,61712	36,52757	19,61712	36,52757
Змінна X 1	0,674868	0,065114	10,36446	6,27E-10	0,539831	0,809906	0,539831	0,809906

Дані таблиці можемо представити у вигляді рівняння регресії:

$$Y = 0,674868X + 28,07235 \quad (3.1)$$

Отже, залежність стану фінансової системи в країні від рівня розвитку діджиталізації є прямою. Значення R^2 становить 0,830013, що свідчить про адекватність моделі та якісний опис цієї залежності.

Тепер аналогічний чином розглянемо як цифровізація впливає на розвиток конкуренції в країні.

Вихідні дані наведено в таблиці 3.3. У якості залежної змінної Y було обрано значення індексу конкуренції, а незалежної X - індексу діджиталізації.

Дані таблиці можемо представити у вигляді рівняння регресії:

$$Y=0,571394X+33,24371 \quad (3.2)$$

Отже, залежність стану конкуренції в країні від рівня розвитку діджиталізації є також прямою. Значення R^2 становить 0,936096, що свідчить про адекватність моделі та якісний опис цієї залежності.

Таблиця 3.3.

Залежність стану конкуренції від розвитку цифровізації у країні

Регресійна статистика	
Множинний R	0,967521
R-квадрат	0,936096
Нормований R-квадрат	0,933191
Стандартна похибка	3,305325
Спостережень	24

Дисперсійний аналіз								
	<i>df</i>	<i>SS</i>	<i>MS</i>	<i>F</i>	<i>Знач-ть F</i>			
Регресія	1	3520,825	3520,825	322,2671	1,26E-14			
Залишок	22	240,3538	10,92517					
Усього	23	3761,178						
Y-перетин	33,24371	1,992959	16,68058	5,69E-14	29,11057	37,37685	29,11057	37,37685
Змінна X 1	0,571394	0,031829	17,9518	1,26E-14	0,505384	0,637404	0,505384	0,637404

Таким чином цифровізація, це те, на що мають акцентувати увагу українські банки при розробці своїх програм обслуговування, у тому числі й зовнішньоекономічної діяльності.

Так, одним із основних принципів міжнародної торгівлі, узгоджених країнами Великої Сімки (G7), і положень Угоди про спрощення торгівлі (Trade Facilitation Agreement) 2017 р. є цифровізація торговельних систем. Сучасна міжнародна торгівля пов'язана з обміном значними обсягами даних між державними органами і суб'єктами господарювання, між суб'єктами господарювання й іншими учасниками щодо оформлення документів і сертифікатів у випадку здійснення імпорту, експорту і транзиту (наприклад,

даними з різних документів, таких як митні декларації, коносаменти, акредитиви і сертифікати походження) й інших операцій [].

Рівень сучасних інформаційних технологій зумовив розвиток засобів дистанційного обслуговування користувачів банківських послуг, а також необхідність створення та модернізації системи дистанційної ідентифікації. Серед сучасних засобів ідентифікації можна виокремити MobileID, IDCard, BankID, SkypeID, BioID, реєстри тощо. Розвиток цифрових технологій дозволяє покращувати процеси, які супроводжують здійснення зовнішньоекономічної діяльності. Так, було впроваджено такий інструмент, як митні картки. Схема руху грошових коштів у рамках міжбанківської системи електронного розрахунку митних платежів із використанням пластикових карток та мобільних додатків є досить ефективною з погляду митної логістики. Розробка та впровадження митних карт дасть змогу провести оплату митних платежів на митному пості у безготівковій формі та блокуватиме інші платежі, що не стосуються сплати митних рахунків. Таким чином митна карта буде прив'язана до банку-емітенту, а балансові кошти не будуть використовуватися не за призначенням. Розрахунки відбуваються швидко і з дотриманням основного принципу цільового використання коштів.

У світовій практиці операцій з акредитивами стає поширеною практика використання, так званих смарт-контрактів. Смарт-контракти — це самовиконувані контракти з умовами угоди, записаними безпосередньо в код. Вони працюють у мережах блокчейну, гарантуючи автоматичне виконання транзакцій після виконання попередньо визначених умов. Смарт-контракти пропонують трансформаційне рішення шляхом автоматизації видачі та виконання акредитивів, забезпечення дотримання договірних умов і сприяння миттєвим розрахункам.

Ринок потребує чітких правил, щоб просунутися у впровадженні цифрових документів у повсякденній діяльності. У цьому сенсі Міжнародна торгова палата, інституційний представник 45 мільйонів компаній у понад 100 країнах, вирішила вирішити дві основні проблеми цифрового бізнесу:

стандартизацію та юридичну підтримку. Що стосується першого, то в Сінгапурі було створено ICC Digital Trade Standards Initiative - DSI для вирішення питань, пов'язаних зі стандартами та сумісністю платформ і відносинами з фінтех. Що стосується юридичної підтримки, створено дорожню карту, щоб заохотити уряди прийняти спеціальні закони для цифрового бізнесу, особливо щодо правовстановлюючих документів (коносамент, сертифіката імпорту/експорту та векселя).

Як ми вже бачили з аналізу практики американського банку J.P. Morgan Bank, подібні сервіси та цифрові рішення широко використовуються, як самотійно банком, так і в поєднанні з фінтех компаніями. Це робить банк гнучким, зручним для клієнтів у багатьох країнах, адаптивним та конкурентоспроможним. Такий досвід побудови відповідної екосистеми у майбутньому може бути корисним для українських банків, повоєнний розвиток діяльності яких, передусім, має бути пов'язаний з участю банків у розвитку зовнішньоекономічних відносин клієнтів, як для приватних, так і корпоративних.

Цифровізація створює можливості в середньо- та довгостроковій перспективі, використовуючи переваги цифрових технологій і оцифрованих даних для трансформації бізнес-моделей, змінюючи спосіб взаємодії клієнтів і банків і отримання нових цифрових доходів.

Висновки до третього розділу

У ході дослідження проведеного у третьому розділі можемо дійти наступних висновків:

1. Розширення зовнішньоекономічної діяльності є стратегічною метою будь-якої країни. Можливості та масштаби зовнішньоекономічної визначаються економічним розвитком країни, рівнем її доходів. Як свідчать

дані проведеного аналізу зовнішньоекономічна діяльність залежить від кризових ситуацій: так світова криза 2008 року призвела до зниження показників експорту та імпорту, прямих іноземних інвестицій у всьому світі. Також негативні наслідки мала коронокриза.

2. Позитивним для наслідування є досвід провідних іноземних банків. У роботі було розглянуто досвід американського банку J.P. Morgan Bank. Цей банк поєднує у своїй діяльності бізнес комерційного та інвестиційного банків. Маючи розгалужену мережу представництв банк надає послуги по усьому світові, а також при здійсненні міжнародних операцій орієнтується на специфіку локальних ринків. Це надає йому можливість працювати з великими обсягами різноманітних даних, максимально враховувати потреби клієнтів, що робить його обслуговування більш якісним та ефективним. Варто відзначити, що банк для всіх видів обслуговування використовує відповідні цифрові платформи та рішення. Це спрощує доступ до його послуг у бідь-який час, та за будь-яких обставин.

3. Отже, важливим для розвитку банківського обслуговування є впровадження саме його цифровізація. Рівень цифровізації позитивно впливає на зміцнення фінансової системи та конкуренцію. Також паралельна цифровізація сервісів від банку, митниці, податкової, постачальників спрощує логістику здійснення зовнішньоекономічних операцій, скорочує час та витрати.

ВИСНОВКИ

У економіці України негативні тенденції, які були спричинені війною, супроводжувалися руйнацією промислових та інфраструктурних об'єктів у зв'язку зі зменшенням зовнішнього попиту, зокрема через погіршення торгових відносин, а також падіння внутрішнього споживчого та інвестиційного попиту існує потреба у розвитку зовнішньоекономічних відносин, чому має сприяти відповідний банківський сервіс.

Зовнішньоекономічна діяльність є фактором розвитку міжнародних економічних відносин, коли можливості внутрішнього ринку обмежуються через воєнні дії, бізнес починає шукати шляхи компенсування втрат: вихід на нові ринки країн, пошук нових постачальників та партнерів, часткова або передислокація бізнесу в інші країни.

Банки виступають посередниками у створенні зовнішньоекономічних зав'язків. Як правило, ці зв'язки включають операції з міжнародної торгівлі - експортні та імпорتنі та прямі іноземні інвестиції. У цьому разі банки надають бізнесу широкий перелік послуг - трансакційні операції, операції з фінансування діяльності підприємств, інвестиційні операції, що забезпечують рух капіталів. Банки можуть також надавати консультаційні послуги, послуги пов'язані з експертизою зовнішньоекономічних контрактів, проведення перемовин тощо.

Ураховуючи досвід та професіоналізм банків, широку мережу розгалужених зав'язків, партнерство банків дозволяє покращити якість та ефективні організації зовнішньоекономічних відносин. Прагнення банків найбільше відповідати потребам клієнтів стимулює їх розробляти нові продукти та постійно удосконалюючи обслуговування.

Варто зауважити, що за умов інтеграції України до Європейського Союзу, саме зовнішньоекономічна діяльність буде однією з найважливіших передумов. Наразі для економіки України, як економіки залежної від динаміки

курсу долару США, зовнішньоекономічна діяльність впливає на попит та пропозицію валюти, створюючи тим самим тиск на інфляцію, валютні резерви та інші макроекономічні показники, що визначають фінансову стабільність.

Україна має партнерські відносини майже з усіма країнами світу, однак її зовнішньоекономічна діяльність не є диверсифікованою. Переважна більшість зовнішньоекономічних зав'язків з країнами Євросоюзу. Останнім часом, на тлі воєнних дій налагоджуються зв'язки з країнами Африки та Глобального Півдня. Ці відносини переважно пов'язані із розвитком зовнішньоекономічної торгівлі, а саме експортом зернових культур. Розвинуті країни можуть стати для України донорами прямих інвестицій шляхом розвитку виробництва воєнно-промислового значення.

Можна зазначити, що в цілому сучасна структура зовнішньоекономічної діяльності в Україні залишалась незмінною: експорт переважно представлена експортом зерна та сировини; імпорт - продукція індустріального виробництва. Однак війна вплинула на скорочення обсягів зовнішньоекономічної діяльності, що пов'язано із втратою виробничих потужностей через військові дії, втратою персоналу через міграцію та мобілізацію. Баланс на користь імпорту у цьому разі можна пояснити втратою внутрішніх можливостей виробництва з тих же причин і необхідністю компенсувати ці втрати, виходячи із внутрішнього попиту.

У роботі було розглянуто приклади сучасного обслуговування українськими банками суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності. Варто зазначити, що кожен банк реалізує програму обслуговування клієнтів, виходячи із власних ресурсних, технологічних можливостей. Наприклад, Приватбанк, як один із найбільших банків з розвинутими цифровими технологіями, пропонує клієнтам зручний та швидкий формат обслуговування. А Укрексімбанк у своїй діяльності спирається на досвід та розгалужену мережу зав'язків з іншими країнами. Усі поширені форми обслуговування зовнішньоекономічної діяльності, такі як акредитиви, інкасо,

гарантії, торгівельне фінансування пропонуються більшістю українських банків.

Отже, можливості та масштаби зовнішньоекономічної визначаються економічним розвитком країни, рівнем її доходів. У роботі розглянуто дані Світового Банку за групами країн з різними доходами. Країни з низьким рівнем доходів демонструють найнижчу активність, країни з високими є не лише лідерами у зовнішньоекономічній торгівлі, а також основними постачальниками прямих іноземних інвестицій. Дослідження дозволило дійти висновків, що зовнішньоекономічна діяльність залежить від кризових ситуацій: так світова криза 2008 року призвела до зниження показників експорту та імпорту, прямих іноземних інвестицій у всьому світі. Також негативні наслідки мала коронокриза.

Отже обслуговування зовнішньоекономічної діяльності є перспективним для українських банків, тому позитивним для наслідування є досвід провідних іноземних банків. Наприклад, J.P. Morgan Bank, який поєднує у своїй діяльності бізнес комерційного та інвестиційного банків має розгалужену мережу представництв, надає послуги по усьому світові, а також при здійсненні міжнародних операцій орієнтується на специфіку локальних ринків. Банк працює великими обсягами різноманітних даних, максимально враховує потреби клієнтів, що робить виводить його обслуговування на більш якісний рівень. Банк широко застосовує для обслуговування відповідні цифрові платформи та рішення. Це дозволяє зробити процес обслуговування більш доступним, якісних, максимально урахувати потреби клієнтів.

Тому для українських банків важливим розвитку обслуговування є його цифровізація. Рівень цифровізації позитивно впливає на зміцнення фінансової системи та робить обслуговування банків більш конкурентоспроможним. Для обслуговування зовнішньоекономічної діяльності має бути використано інтегрований підхід, коли цифрові рішення від банку, митниці, податкової, постачальників поєднано на спрямовано на якісний результат зовнішньоекономічних угод.

Список використаних джерел

1. Закон України «Про зовнішньоекономічну діяльність» 959-XII від 16.04.1991 р. зі змінами та доповненнями. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/959-12#Text> (дата звернення: 20.09.2023)
2. Алексеєнко Л.М., Стецько М.В. Механізм фінансування зовнішньоекономічної діяльності в умовах реалізації пріоритетних економічних реформ. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/.pdf>. (дата звернення: 15.10.2023)
3. Акименко О.Ю. Теоретична концептуалізація зовнішньоекономічної діяльності як вагомого фактора економічної стабілізації держави. Причорноморські економічні студії. Випуск 38-1. 2019. С.37-42. URL: http://bses.in.ua/journals/2019/38_1_2019/9.pdf (дата звернення: 25.10.2023)
4. Андрійчук Ф.Ю. Етапи розвитку системи фінансування зовнішньоекономічної діяльності. Ефективна економіка. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=348> (дата звернення: 12.04.2024)
5. Банківські операції: в схемах, таблицях, коментарях : навч. посібник. / уклад. : О.М. Гладчук, І.Я. Ткачук, В.М. Харабара. – Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2020. – 208 с. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/bitstream/handle/> (дата звернення: 20.09.2023)
6. Баришніков В.В. Особливості використання методів розрахунків у зовнішньоекономічній діяльності підприємств. Агросвіт №6, 2012. URL: http://www.agrosvit.info/pdf/6_2012/15.pdf (дата звернення: 22.03.2024)
7. Васюренко В.О. Теоретичні узагальнення щодо розуміння сутності поняття «зовнішньоекономічна діяльність підприємства». Механізм регулювання економіки, 2008, № 2. С. 214-220. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/14040562.pdf> (дата звернення: 20.09.2023)

8. Гаврилюк І.І. Зовнішньоекономічна діяльність України з країнами Європейського Союзу. ЕКОНОМІКА ТА СУСПІЛЬСТВО. Випуск # 59 / 2024. URL: <https://economyandsociety.in.ua/index.php/journal/article/view/3344/3271> (дата звернення: 18.12.2023)
9. Гончар Г.П. Ризики у сфері зовнішньоекономічної діяльності. Економіка і суспільство. Випуск # 12 / 2017. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/12_ukr/5.pdf (дата звернення: 02.02.2024)
10. Гордопалов В.Ю. Сучасний стан зовнішньоекономічної діяльності резидентів України. Ефективна економіка № 11. 2016. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5264>. (дата звернення: 17.03.2024)
11. Гребельник О.П., Романовський О.О. Основи зовнішньоекономічної діяльності: Навч. Посіб./О.П. Гребельник, О.О. Романовський. - К.: Деміур, 2003, 296 с. (дата звернення: 20.09.2023)
12. Жалдак Г.П., Халеська Є.С. Стан та перспективи розвитку зовнішньоекономічної діяльності. Актуальні проблеми економіки №4 (250), 2022. URL: https://eco-science.net/wp-content/uploads/2022/04/04.22._topic_-Anna-P.-Zhaldak-Elizaveta-S.-Khalesska-6-17.pdf (дата звернення: 11.03.2024)
13. Заячківська О.В. Характеристика наукових поглядів щодо поняття «зовнішньоекономічна діяльність». Вісник НУВГП. Серія «Економічні науки». Випуск 3(91)2020. С. 72-78. (дата звернення: 15.09.2023)
14. Зовнішньоекономічна діяльність. URL: <https://www.ukrstat.gov.ua/>
15. Івасів Б. С. Міжнародні розрахунки та валютні операції: навч. посіб. / Б.С. Івасів, Л.М. Прийдун, В.Я. Рудан. — Тернопіль: Вектор, 2013. —572 с. (дата звернення: 20.09.2023)
16. Камишанський. Правові аспекти цифровізації міжнародної торгівлі шляхом упровадження технології блокчейн (досвід для України). економіка та право. 2022, No 4. URL: <https://economiclaw.kiev.ua/index.php/economiclaw/article/view/1098/1057>. (дата звернення: 14.04.2024)

17. Кононов І.І. Сутність зовнішньо-економічної діяльності, як об'єкта облікового моделювання. БІЗНЕС-ІНФОРМІО №5.2020. С.79-86. URL: http://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2020-5_0-pages-79_86.pdf (дата звернення: 27.10.2023)
18. Котиш О. М. Зовнішньоекономічна діяльність підприємства: організація та управління : навчальний посібник / О. М. Котиш, І. В. Мілько. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2017. – 183 с. URL: <http://www.repository.hneu.edu.ua/bitstream.pdf>(дата звернення: 20.11.2023)
19. Кузьмін О.Є., Подольчак Н.Ю. Врахування фактору ризику при плануванні зовнішньоекономічної діяльності підприємства. URL:<https://ena.lpnu.ua:8443/server/api/core/bitstreams/7c0b2134-f002-4202-b9fd-362961e1aa02/content>(дата звернення: 5.10.2023)
20. Курищук В. В Банківське кредитування експортної діяльності підприємств в Україні. Інвестиції: практика та досвід № 1/2010. URL:http://www.investplan.com.ua/pdf/1_2010/17.pdf (дата звернення: 27.11.2023)
21. Ляхова О.О. Проектне фінансування зовнішньоекономічної діяльності в умовах європейського вибору України. нвестиції: практика та досвід № 13—14/2015. URL:http://www.investplan.com.ua/pdf/13-14_2015/9.pdf (дата звернення: 12.12.2023)
22. Мангушев Д.В., Мамедов Мурад Халіб огли. Банківське обслуговування зовнішньоекономічної діяльності підприємств на прикладі АТ «ПУМБ». СОЦІАЛЬНА ЕКОНОМІКА, випуск 59, 2020, С. 118-123.
23. Насипайко Д.С. Основні ризики зовнішньоекономічної діяльності підприємств в умовах розвитку глобалізаційних процесів. Державне управління, удосконалення та розвиток. URL: http://www.dy.nayka.com.ua/pdf/11_2020/37.pdf (дата звернення: 24.04.2024)
24. Остапенко В.М. Bank-ID та Е-митниця як перспектива цифровізації економіки України. Сучасні гроші, банківські послуги та фінансові інновації в цифровій економіці: матеріали наук.-практ. інтерн. конф. студ. аспір. і молод.

- вчених — Дніпро: Середняк Т. К., 2021, — 519 с. URL: https://fpk.in.ua/images/biblioteka/4bac_finan/innovatsiyi-na-rynku-finansovykh-posluh.pdf#page=229. (дата звернення: 10.12.2023)
25. Офіційний сайт АТ КБ «Приватбанк». URL: <https://privatbank.ua/> (дата звернення: 5.04.2024)
26. Офіційний сайт АТ КБ «Укрексімбанк». URL: <https://www.eximb.com/> (дата звернення: 5.04.2024)
27. Проблеми правового, фінансового та економічного забезпечення розвитку національної економіки: монографія /за ред. Л.М. Савчук, Л.М. Бандоріної. — Дніпро: Пороги, 2021. — 384 с. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/.pdf> (дата звернення: 15.04.2024)
28. Прямі іноземні інвестиції. Мінфін. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/economy/fdi/2023/> (дата звернення: 10.03.2024)
29. Салій Н.Ю. Класифікація сучасних форм і методів банківського торгівельного фінансування. Проблеми перспективи розвитку банківської системи України. зб. наук. праць. -Суми: УАБС НБУ, 2010. - Вип. 29. С.227-235. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/54684/5/Salii_Torhovelne_finansuvannia.pdf;jsessionid=6AAEA0B63ED0BBFBDD26AE53B7A37B22 (дата звернення: 11.04.2024)
30. Сігаєва У.М. Роль банків в активізації зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання. URL: https://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream-download/123456789/55528/5/Sihaieva_banks.pdf;jsessionid=AFDE28804F0318AE2DA1DA47DE47E75D (дата звернення: 5.05.2024)
31. Степаненко О.І. Оцінка ризику партнерських відносин при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/197252379.pdf> (дата звернення: 5.04.2024)
32. Тищенко В. Ф. Основи зовнішньоекономічної діяльності та митної справи: навчальний посібник / В. Ф. Тищенко, В. М. Остапенко. — Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2022. — 193 с

33. Фінанси зовнішньоекономічної діяльності: навчальний посібник / [Ситник Н. С., Стасишин А.В., Дубик В.Я., та ін.]; за заг. ред. Н. С. Ситник.- Львів: Видавництво «Апріорі», 2019. - 460 с. URL: https://financial.lnu.edu.ua/wp-content/uploads/2015/10/finansu_ZED_.pdf (дата звернення: 12.10.2023)
34. Холявко Н. І., Козлянченко О. М Світові тенденції діджиталізації банківського сектора. Проблеми економіки № 2 (48), 2021(дата звернення: 1.05.2024)
35. Чернишова К.В. Роль акредитивної форми розрахунків у здійсненні міжнародних розрахунків банками України. URL: <http://repository.hneu.edu.ua/bitstream/123456789/3203.pdf>(дата звернення: 15.04.2024)
36. Яценко М.С. Максименко Ю.С. Альтернативні форми фінансування зовнішньоекономічної діяльності суб'єктів господарювання. Глобальні та національні проблеми економіки. Випуск 22. 2018. URL: <http://global-national.in.ua/archive/22-2018/166.pdf>. (дата звернення: 22.04.2024)
37. Bueno L. A., Sigahi T., Rampasso I.S., Filho W.L., Anholon R. Impacts of digitization on operational efficiency in the banking sector: Thematic analysis and research agenda proposal. Impacts of digitization on operational efficiency in the banking sector: Thematic analysis and research agenda proposal. Volume 4, Issue 1, April 2024, 100230. URL: <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2667096824000193?via%3Dihub> (дата звернення: 23.04.2024)
38. Claudia Buch Digital Finance: does it change the trade-off between risk and resilience? URL: <https://www.bankingsupervision.europa.eu/press/speeches/date/2024/html/ssm.sp240322~7bbfe50962.en.html> (дата звернення: 6.04.2024)
39. 6 Strategies for International Banking. URL:<https://www.jpmorgan.com/insights/international/international-banking/6-strategies-bank-globally>

40. Digital Finance. IFC. URL: <https://www.ifc.org/en/what-we-do/sector-expertise/financial-institutions/digital-finance> (дата звернення: 16.03.2024)
41. Digitalization and the future of work in the financial services sector. Issues paper for the Technical meeting on the impact of digitalization in the finance sector (Geneva, 24–28 January 2022) (дата звернення: 27.03.2024)
42. Digitizing global trade finance, a progressive and necessary progress. URL: <https://www.bbva.com/en/innovation/digitizing-global-trade-finance-a-progressive-and-necessary-process/>. (дата звернення: 14.03.2024)
43. Estelle Xue Liu Stay Competitive in the Digital Age: The Future of Banks. IMF Working Papers. February 2021 (дата звернення: 11.05.2024)
44. Exports of goods and services (% of GDP) URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NE.EXP.GNFS.ZS?view=chart> (дата звернення: 15.05.2024)
45. Financial digitalization and its implications for Asean+3 regional financial stability. URL: <https://www.adb.org/sites/default/files/publication/857596/financial-digitalization-asean3-financial-stability.pdf> (дата звернення: 7.05.2024)
46. Foreign direct investment, net inflows (BoP, current US\$) <https://data.worldbank.org/indicator/BX.KLT.DINV.CD.WD?view=chart> (дата звернення: 15.05.2024)
47. Import of goods and services (% of GDP). URL: <https://data.worldbank.org/indicator/NE.IMP.GNFS.ZS?view=chart> (дата звернення: 15.05.2024)
48. Manning J. The state of digital transformation in banking. URL: <https://internationalbanker.com/banking/the-state-of-digital-transformation-in-banking> (дата звернення: 14.05.2024)
49. Mc Cauley R., McGuire P., Wooldredge P. What constitutes international banking. URL: https://www.bis.org/publ/qtrpdf/r_qt2109x.htm. (дата звернення: 13.04.2024)

50. International banking Bangkok Bank.
URL:<https://www.bangkokbank.com/en/International-Banking> (дата звернення: 11.03.2024)
51. International banking in Malaysia.
URL:<https://www.hlb.com.my/en/personal-banking/blog/international-banking-in-malaysia.html> (дата звернення: 11.03.2024)
52. Official Digital International Bank. URL:<https://www.bankdib.com/>(дата звернення: 11.03.2024)
53. Official site J.P. Morgan bank. URL: <https://www.jpmorgan.com/global> (дата звернення: 17.03.2024)
54. Official site Lloyds Bank. URL:
<https://www.lloydsbank.com/international/international-private-banking.html>(дата звернення: 19.03.2024)
55. Official site HSBS. URL:<https://internationalservices.hsbc.com/> (дата звернення: 19.03.2024)
56. Ozgur Eker Electronic Letters of Credit.
URL:<https://www.letterofcredit.biz/index.php/2018/11/26/electronic-letters-of-credit/> (дата звернення: 22.02.2024)
57. Pablo Hernández de Cos International cooperation in a world of digitalisation
Keynote speech delivered at the 22nd International Conference of Banking
Supervisors (virtual) 29 November 2022
URL:<https://www.bis.org/speeches/sp221129.pdf>
58. Pakhnenko, O., Rubanov, P., Hacar, D., Yatsenko, V., & Vida, I. (2021).
Digitalization of financial services in European countries: Evaluation and
comparative analysis. Journal of International Studies, 14(2), 267-282.
doi:10.14254/2071-8330.2021/14-2/17 (дата звернення: 21.04.2024)
59. RMS Manual of Examination Policies 11.1-1 International Banking (1/18)
Federal Deposit Insurance Corporation. URL:
<https://www.fdic.gov/resources/supervision-and-examinations/examination-policies-manual/section11-1.pdf> (дата звернення: 10.02.2024)

60. Teaganne Finn, Amanda Downie What is digital transformation in banking and financial services? URL:<https://www.ibm.com/think/topics/digital-transformation-banking>(дата звернення: 24.03.2024)
61. Sydorovych O., Perchuk O., Fedyk M., Klymenko S., Matviy I., Chupryna L., Yaremko I. Digitization of the Financial System in the World Economy. IJCSNS International Journal of Computer Science and Network Security, VOL.21 No.12, December 2021. URL:<https://koreascience.kr/article/JAKO202108038364119.pdf>(дата звернення: 26.04.2024)
62. Vernidub Slava. How are Smart contracts transforming the letter of credit industry. URL: <https://www.linkedin.com/pulse/current-state-digital-transformation-smart-contracts-vernidub-cdcs-2sjwe/>.(дата звернення: 16.04.2024)

Щомісячні обсяги зовнішньої торгівлі товарами за період 2005-2021

місяць	2005		2006		2007		2008		2009		2010		2011	
	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт
січень	2490,7	1804,8	2337,3	2711,5	3212,5	3707,6	3664,8	4638,6	2437,1	2040,8	3008	3262,3	4652,8	5082,1
лютий	2636,7	2407,6	2583,3	3184,3	3411,2	4296	4701,2	6483,3	2692,5	3798	3372	3712,8	4691	6386,7
березень	3223,3	3282,4	3144,7	3897,6	4109	4960,8	5451,3	7719,4	3168,8	3935,3	3944,8	4716,3	6004,2	7047,7
квітень	3032	3093,7	2870,9	3279,9	4062,7	4822,3	5580,5	7950,1	3070,3	3591,1	4206,7	4602,9	5603,8	6297,7
травень	2791,8	2814,9	3114,1	3687,3	4092,9	4840,1	6305,4	7712,1	2911,4	3205,1	4194,2	4412,8	5697,4	6766,5
червень	2829,4	3203,4	3344,8	3645	4242,8	4675,6	6891,5	7920,5	3019,8	3196	4328,6	4718,8	6156,7	6788,1
липень	2763,7	3148	3351,2	3753,6	4261,9	5201,9	7654	8827,4	3210	3899	4241	5163	5355,3	6527,4
серпень	2683,3	3187,5	3514	3864,1	4176,1	5004,2	6657,6	8229,5	3201,9	3832,9	4249,5	5423	5781,2	7213,8
вересень	2808,8	3205,6	3673,2	4183,6	4122	4846,9	6666,3	8422,5	3738,4	4023,3	4699,7	5674,6	5964,4	7385,4
жовтень	2923,5	3209,3	3472,7	4086	4347,3	5873,3	5625,8	7583,2	4120,6	4338	4740,7	6177	5753,9	7543,7
листопад	2956,2	3252	3352,6	3981	4453,4	5818,8	3711	5268,5	3968,6	4523,1	5128,8	6232,4	6262,3	7678,5
грудень	3089	3527,1	3609,2	4764,7	4804,3	6570,5	4057,9	4780,2	4156,3	5050,5	5291,2	6646,3	6471,2	7890,6
За рік	34228,4	36136,3	38368	45038,6	49296,1	60618	66967,3	85535,3	39695,7	45433,1	51405,2	60742,2	68394,2	82608,2
сальдо		-1907,9		-6670,6		-11321,9		-18568		-5737,4		-9337		-14214

Продовження додатку А

Щомісячні обсяги зовнішньої торгівлі товарами за період 2005-2021

місяць	2012		2013		2014		2015		2016		2017		2018	
	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт
січень	5324,8	5385,3	5004,8	5130,8	4335,5	4521,5	2998	3036,9	2042,3	2350,5	3014,5	3049,5	3723	4017,2
лютий	4957,7	6760	5110,5	6278,8	4668,7	4786,5	2998,2	3214,5	2682,4	3129,5	3241,4	3697,3	3651,6	4084,9
березень	5875,7	6933,7	5124,5	6512,3	5048,4	4919,4	3478,9	3313,8	2992,2	3244,9	4111,3	4414,5	4054,9	4616,4
квітень	5795	7263,4	5771,7	6651,8	5065,4	4674,9	3081	2948,4	3095,3	3016,9	3330,7	3505,2	4013,4	4165,9
травень	6239,1	7582,3	4906,9	5053,8	4983,2	4834,2	2918,8	2833,1	2879,2	2694,7	3545,2	3999,3	4012,6	4638,9
червень	5473,4	6967,1	4796,9	5338,3	4418,1	4374,8	3146,9	2923,9	2930,9	2913,4	3402,5	3979,8	3797,5	4472,2
липень	5755,1	7197,5	5203,8	6821,4	4751,1	4485,4	3215,3	3081	2918,8	3171,7	3198,1	4045,7	3617,3	5039,5
серпень	5835,7	7277,6	5198,8	6861,2	4225,2	3961,6	3122,9	3059,7	3176,4	3643,8	3665,9	4252,6	4035,8	4877,5
вересень	5766,5	6927,4	5164,7	7534,5	4295,9	4655,9	3391,9	3230,4	3155,2	3478,1	3813,7	4388,6	3641,7	5184
жовтень	6244,2	7674,6	5582	7334,8	4177,3	4464,4	3270,3	3583,4	3238,2	3565,8	3857,4	4619,7	4245,3	5699,3
листопад	5951,1	6879,7	5567,1	6418,7	3975,8	4171,6	3148,8	3230,5	3621,7	3853,7	4166,8	4718,4	4446,2	5313
грудень	5591,5	7809	5889	7050,4	3957,1	4578,5	3356,1	3060,8	3629,1	4187	3917,2	4936,6	4095,7	5078,8
За рік	68809,8	84657,6	63320,7	76986,8	53901,7	54428,7	38127,1	37516,4	36361,7	39250	43264,7	49607,2	47335	57187,6
сальдо		- 15847,8		- 13666,1		-527		610,7		-2888,3		-6342,5		-9852,6

Щомісячні обсяги зовнішньої торгівлі товарами за період 2005-2021

місяць	2019		2020		2021	
	експорт	імпорт	експорт	імпорт	експорт	імпорт
січень	4060	4077,1	4155,0	4170,5	3927,5	4197,8
лютий	3888,6	4722,7	3945,3	4565,0	4515,0	4791,9
березень	4321,3	4973,9	4135,7	4796,9	5256,0	5980,3
квітень	4089,5	4709,4	3839,0	3424,2	5361,4	5326,6
травень	4534,7	5079,9	3438,1	3415,8	5545,1	5276,5
червень	3573,3	4671,5	3381,1	4041,2	5305,8	5564,5
липень	4276,4	5477,3	3720,2	4539,9	5603,2	6230,4
серпень	4282,3	5229,5	4213,4	4492,9	6297,9	6339,3
вересень	4062,2	5351	4175,2	4723,1	6394,5	6763,2
жовтень	4549,1	5841,4	4610,6	4991,5	6264,1	6691,4
листопад	4320	5240,2	4717,6	5328,3	6793,3	7737,2
грудень	4097,2	5426,3	4860,6	5846,8	6808,5	7944,0
За рік	50054,6	60800,2	49191,77	54336,19	68072,3	72843,1
сальдо		-10745,6		-5144,42		-4770,8

Прямі іноземні інвестиції в Україні з 2002 по 2023 рр. (млн. дол. США)

Рік	ПІІ		ПІІ		Сальдо	
	в Україну		з України			
2002	693		-5		698	
2003	1424	731	13	18	1411	102.1%
2004	1715	291	4	-9	1711	21.3%
2005	7808	6093	275	271	7533	340.3%
2006	5604	-2204	-133	-408	5737	-23.8%
2007	9891	4287	673	806	9218	60.7%
2008	10913	1022	1010	337	9903	7.4%
2009	4816	-6097	162	-848	4654	-53.0%
2010	6495	1679	736	574	5759	23.7%
2011	7207	712	192	-544	7015	21.8%
2012	8401	1194	1206	1014	7195	2.6%
2013	4499	-3902	420	-786	4079	-43.3%
2014	410	-4089	111	-309	299	-92.7%
2015	-458	-868	-51	-162	-407	-236.1%
2016	3810	4268	16	67	3794	-1032.2%
2017	3692	-118	8	-8	3684	-2.9%
2018	4455	763	-5	-13	4460	21.1%
2019	5860	1405	648	653	5212	16.9%
2020	-868	-6728	82	-566	-950	-118.2%
2021	6687	7555	-198	-280	6885	-824.7%
2022	1152	-5535	529	727	623	-91.0%
2023	4247	3095	42	-487	4205	575.0%

Інформація про послугу «Міжнародні акредитиви»
від АТ КБ «Приватбанк»

Про фінансову послугу «Міжнародні акредитиви»	
Загальна сума зборів, платежів та інших витрат, які повинен сплатити клієнт (включно з податками), або якщо конкретний розмір не може бути визначений – порядок визначення таких витрат	1) Обов'язкові витрати клієнта – комісія за відкриття акредитива відповідно до тарифів АТ КБ «ПриватБанк» (сплачується до відкриття акредитива). 2) Якщо надається покритий акредитив, то клієнт повинен перерахувати грошове покриття на спеціальний рахунок АТ КБ «ПриватБанк» у валюті та сумі акредитива. 3) Якщо надається непокритий акредитив, то клієнт ще щомісяця сплачує комісію за зобов'язання відповідно до тарифів АТ КБ «ПриватБанк». 4) Якщо до акредитива необхідно внести зміни, то клієнт або бенефіціар (залежно від умов акредитива) до внесення таких змін сплачує комісію за збільшення суми акредитива/внесення змін до умов акредитива відповідно до тарифів АТ КБ «ПриватБанк»
. Про договір, про надання фінансової послуги «Міжнародні акредитиви»	
А. Наявність у клієнта права на відмову від договору про надання фінансових послуг	Клієнт не має права відмовитися від зобов'язань за вже відкритим акредитивом. Анулювання акредитива здійснюється лише за умови отримання АТ КБ «ПриватБанк» згоди бенефіціара на його анулювання
Б. Строк, протягом якого клієнт може скористатися правом на відмову від договору, а також інші умови використання права на відмову від договору	Строку для відмови від зобов'язань за відкритим акредитивом не існує. Клієнт не має права відмовитися від вже відкритого акредитива
В. Мінімальний строк дії договору (якщо застосовується)	Мінімального строку дії договору немає
Г. Наявність у клієнта права розірвати чи припинити договір,	У клієнта немає права розірвати чи припинити вже відкритий акредитив.

права дострокового виконання договору, а також наслідки таких дій	Анулювання акредитива здійснюється лише за умови отримання АТ КБ «ПриватБанк» згоди бенефіціара на його анулювання
Г. Порядок внесення змін та доповнень до договору Внесення змін до акредитива здійснюється в разі подання клієнтом заяви на внесення змін та сплати клієнтом або бенефіціаром (залежно від умов акредитива) комісії за збільшення суми акредитива/внесення змін до умов акредитива.	Внесення змін до договору здійснюється за заявою на внесення змін до акредитива та, у разі потреби, договором про внесення змін/додатковою угодою до договору про відкриття акредитива
Д. Неможливість збільшення фіксованої процентної ставки за договором без письмової згоди споживача фінансової послуги	Розмір комісії за зобов'язання за непокритим акредитивом, яка сплачується щомісяця, встановлюється на весь час дії непокритого акредитива. У разі порушення клієнтом відповідних зобов'язань за договором цю комісію може бути збільшено в розмірі, порядку та на умовах, передбачених договором. Одностороння зміна АТ КБ «ПриватБанк» умов платності за договором не допускається
Про механізми захисту прав споживачів фінансової послуги «Міжнародні акредитиви»	
А. Можливість і порядок позасудового розгляду скарг споживачів фінансових послуг	Позасудовий розгляд скарг споживачів послуги здійснюється в разі отримання АТ КБ «ПриватБанк» скарги (на паперових носіях) за зазначеною вище адресою для кореспонденції або у вигляді електронного документа за зазначеною вище адресою електронної пошти
Б. Наявність гарантійних фондів чи компенсаційних схем, що застосовуються відповідно до законодавства	Гарантійних фондів чи компенсаційних схем, що застосовуються відповідно до законодавства на послуги, не передбачено

Тарифи за міжнародними акредитивами відповідно до умов
АТ КБ «Приватбанк»

Акредитиви, надані банком	
Послуга	Тариф
Відкриття або збільшення суми акредитива	0,2% (min 100 USD, max 2000 USD)
Платіж за акредитивом	0,15% (min 100 USD, max 1000 USD)
Комісія за зобов'язання за непокритою операцією	2% річних – під заставу майнових прав на депозит, ОВДП або під контр-гарантії інших банків; 3% річних – під заставу майна; 3.5% річних – під інше забезпечення або бланково. (не менше \$20 за місяць)
Пересилання платіжних документів між банками	Відповідно до тарифів кур'єрської служби
Внесення змін	50 USD
Акредитиви, отримані банком	
Послуга	Тариф
Авізування акредитива / збільшення суми	0,15% (min 100 USD, max 500 USD)
Перевірка документів за акредитивом	0,2% (min 100 USD, max 1000 USD)
Підтвердження акредитива	З покриттям у ПриватБанку – 0,15% (min 100 USD, max 500 USD) Без покриття – від 2% річних (не менше 20 USD на місяць)
Пересилання платіжних документів між банками	Відповідно до тарифів кур'єрської служби
Авізування зміни	50 USD

Інформація про послугу «Міжнародні гарантії»
від АТ КБ «Приватбанк»

Про фінансову послугу «Міжнародні акредитиви»	
Загальна сума зборів, платежів та інших витрат, які повинен сплатити клієнт (включно з податками), або якщо конкретний розмір не може бути визначений – порядок визначення таких витрат	1) Обов'язкові витрати клієнта – комісія за надання гарантії в розмірі відповідно до тарифів АТ КБ «ПриватБанк» сплачується до надання гарантії. 2) Якщо надається покрита гарантія, то клієнт повинен перерахувати грошове покриття на спеціальний рахунок в АТ КБ «ПриватБанк» у валюті та сумі гарантії. 3) Якщо надається непокрита гарантія, то клієнт ще щомісячно сплачує комісію за зобов'язання в розмірі відповідно до тарифів АТ КБ «ПриватБанк». 4) Якщо до гарантії потрібно внести зміни, то клієнт або бенефіціар (залежно від умов гарантії) до внесення таких змін сплачує комісію за збільшення суми гарантії/внесення змін до гарантії в розмірі відповідно до тарифів АТ КБ «ПриватБанк»
. Про договір, про надання фінансової послуги «Міжнародні гарантії»	
А. Наявність у клієнта права на відмову від договору про надання фінансових послуг	Клієнт не має права відмовитися від зобов'язань за вже наданою гарантією. Можливе дострокове закриття/анулювання гарантії, яке здійснюється лише за умови отримання АТ КБ «ПриватБанк» письмової згоди бенефіціара на анулювання гарантії
Б. Строк, протягом якого клієнт може скористатися правом на відмову від договору, а також інші умови використання права на відмову від договору	Строку для відмови від зобов'язань за наданою гарантією не існує. Клієнт не має права відмовитися від вже наданої гарантії. Можливе лише дострокове закриття/анулювання гарантії в будь-який час протягом всього строку дії гарантії за умови отримання АТ КБ «ПриватБанк» письмової згоди бенефіціара на анулювання гарантії

В. Мінімальний строк дії договору (якщо застосовується)	Мінімального строку дії договору немає
Г. Наявність у клієнта права розірвати чи припинити договір, права дострокового виконання договору, а також наслідки таких дій	У клієнта немає права розірвати чи припинити дію вже наданої гарантії. Дострокове закриття/анулювання гарантії здійснюється лише за умови отримання АТ КБ «ПриватБанк» письмової згоди бенефіціара на анулювання гарантії
Г. Порядок внесення змін та доповнень до договору Внесення змін до акредитива здійснюється в разі подання клієнтом заяви на внесення змін та сплати клієнтом або бенефіціаром (залежно від умов акредитива) комісії за збільшення суми акредитива/внесення змін до умов акредитива.	Внесення змін до гарантії здійснюється в разі подання клієнтом заяви на внесення змін та сплати клієнтом або бенефіціаром, залежно від умов гарантії, комісії за збільшення суми гарантії/внесення змін до гарантії. Внесення змін до договору здійснюється заявою на внесення змін до гарантії та в разі потреби договором про внесення змін/додатковою угодою до договору про надання гарантії
Д. Неможливість збільшення фіксованої процентної ставки за договором без письмової згоди споживача фінансової послуги	Розмір комісії за зобов'язання за непокритою гарантією, яка сплачується щомісячно, встановлюється на весь час дії непокритої гарантії. В разі порушення клієнтом відповідних зобов'язань за договором цю комісію може бути збільшено в розмірі, порядку та на умовах, передбачених договором. Одностороння зміна АТ КБ «ПриватБанк» умов платності за договором не допускається
Про механізми захисту прав споживачів фінансової послуги «Міжнародні гарантії»	
А. Можливість і порядок позасудового розгляду скарг споживачів фінансових послуг	Позасудовий розгляд скарг споживачів послуги здійснюється в разі отримання АТ КБ «ПриватБанк» скарги (на паперових носіях) за зазначеною вище адресою для кореспонденції або у вигляді електронного документа за зазначеною вище адресою електронної пошти

Б. Наявність гарантійних фондів чи компенсаційних схем, що застосовуються відповідно до законодавства	Гарантійних фондів чи компенсаційних схем, що застосовуються відповідно до законодавства на послуги, не передбачено
---	---

**Тарифи за міжнародними гарантіями та резервними акредитивами
відповідно до умов АТ КБ «Приватбанк»**

Гарантії та резервні акредитиви, надані банком	
Послуга	Тариф
Надання або збільшення суми гарантії, резервного акредитива	0,3% (min 100 USD, max 1500 USD)
Комісія за зобов'язання за непокритою операцією	від 2% річних — під заставу майнових прав на депозит, ОВДП або під контр-гарантії інших банків; від 3% річних — під заставу рухомого або нерухомого майна; від 3.5% річних — під інше забезпечення або бланково. (не менше \$20 за місяць)
Пересилання платіжних документів між банками	Відповідно до тарифів кур'єрської служби
Внесення змін	50 USD
Гарантії та резервні акредитиви, отримані банком	
Авізування гарантії, резервного акредитива або запит автентичності / збільшення суми	0,15% (min 100 USD, max 500 USD)
Пересилання платіжних документів між банками	Відповідно до тарифів кур'єрської служби
Авізування зміни	50 USD

Інформація про послугу «Міжнародне інкасо»
від АТ КБ «Приватбанк»

Про фінансову послугу «Міжнародні акредитиви»	
Загальна сума зборів, платежів та інших витрат, які повинен сплатити клієнт (включно з податками), або якщо конкретний розмір не може бути визначений – порядок визначення таких витрат	Клієнт має сплатити комісію за обробку документів на інкасо згідно з тарифами АТ КБ «ПриватБанк» та комісію за пересилання платіжних документів між банками згідно з тарифами кур'єрської служби. Комісії сплачуються клієнтом до надання послуги
. Про договір, про надання фінансової послуги «Міжнародне інкасо»	
А. Наявність у клієнта права на відмову від договору про надання фінансових послуг	Клієнт має право на відмову від договору в порядку та на умовах, визначених «Умовами та правилами надання банківських послуг» АТ КБ «ПриватБанк» та чинним законодавством
Б. Строк, протягом якого клієнт може скористатися правом на відмову від договору, а також інші умови використання права на відмову від договору	Клієнт має право на відмову від договору до моменту зарахування банком платежу за інкасо на рахунок клієнта
В. Мінімальний строк дії договору (якщо застосовується)	Мінімального строку дії договору немає
Г. Наявність у клієнта права розірвати чи припинити договір, права дострокового виконання договору, а також наслідки таких дій	Клієнт має право розірвати договір у порядку та на умовах, визначених «Умовами та правилами надання банківських послуг» АТ КБ «ПриватБанк» та чинним законодавством
Ґ. Порядок внесення змін та доповнень до договору Внесення змін до акредитива здійснюється в разі подання клієнтом заяви на внесення змін та сплати клієнтом або бенефіціаром (залежно від умов акредитива) комісії за збільшення суми акредитива/внесення змін до умов акредитива.	Внесення змін до інкасо здійснюється шляхом подачі відповідних листів або заяв клієнта
Д. Неможливість збільшення фіксованої процентної ставки за	Процентної ставки за договором немає

договором без письмової згоди споживача фінансової послуги	
Про механізми захисту прав споживачів фінансової послуги «Міжнародне інкасо»	
А. Можливість і порядок позасудового розгляду скарг споживачів фінансових послуг	Позасудовий розгляд скарг споживачів послуги здійснюється в разі отримання АТ КБ «ПриватБанк» скарги (на паперових носіях) за зазначеною вище адресою для кореспонденції або у вигляді електронного документа за зазначеною вище адресою електронної пошти
Б. Наявність гарантійних фондів чи компенсаційних схем, що застосовуються відповідно до законодавства	Гарантійних фондів чи компенсаційних схем, що застосовуються відповідно до законодавства на послуги, не передбачено